



Srebrna medalja Apimondie, podeljena reviji Slovenski čebelar - Vancouver 1999



Mednarodni čebelarski kongres Apimondia,  
Ljubljana, 24.-29. avgust 2003



letnik CIII - leto 2001

4

# SLOVENSKI ČEBELAR

LETO 1873 - ZAČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

ISSN 0350-4697



*Janez Mihelič:* Državni seminar in čebelarška razstava v Celju sta za slovenske čebelarje vse pomembnejša 109

## ČEBELARJEVA MESEČNA OPRAVILA

*Milan Vajda:* Čebelarjeva opravila v nakladnem panju v aprilu 112

*Stane Plut:* Čebelarjeva opravila v AŽ panjih v aprilu 113

*Mira Jenko - Rogelj:* Veterinarski nasveti za april 115

## DEJAVNOST KMETIJSKEGA INŠTITUTA

*Janez Poklukar:* Naše izkušnje pri preprečevanju varoze čebel 117

## MEDOVITE RASTLINE

*Ivan Bračko:* Pomen detelj v čebelarstvu, živinoreji in poljedelstvu 118

*Pavel Zdešar:* O medeni beri in delu opazovalno-napovedovalne službe (*Nadaljevanje in konec*) 119

Obdavičitev čebelarjev (*Nadaljevanje in konec*) 120

## IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

*Avgust Ošljaj:* Tehnologija dvomatičnega čebelarjenja 121

*Danilo Bedek:* Moje izkušnje z dvomatičnim čebelarjenjem 122

*Marjan Debelak:* Problem s troti pri večmatičnem čebelarjenju 123

*Jože Šnajder:* Tudi čebele lahko pomagajo meriti onesnaženost okolja 124

## ČEBELARSKI KONGRES

Kongres Apimondie – Durban 2001 127

## IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

*Avgust Gril:* Regionalno povezovanje dolenjskih in belokranjskih čebelarjev 128

*Ivan Atelšek:* Čebelarško društvo Sežana je praznovalo 90-letnico delovanja in razvilo svoj društveni prapor 129

*Zoran Kosmina:* Čebelarji in dan človekovega okolja 132

*Viktor Pešelj:* Kaj delamo kočevski čebelarji 132

*Franjo Marošek:* Novo vodstvo čebelarške družine Vojnik 133

*ČD Trebelno-Mokronog:* Jože Marenč – stoletnik 134

*Stane Mihelič* in njegovih plodnih 95 let 134

*Tone Pogačnik:* Škofjeloški čebelarji v letu 2000 135

*Ludvik Kramberger:* Brez čebel bo manj pridelkov, zato jih moramo ohraniti 135

## V SPOMIN

**MALI OGLASI** 141

*Janez Mihelič:* The National Beekeepers' Seminar and the Beekeepers' Exhibition in Celje Are Becoming More and More Important for the Slovene Beekeepers.

## THIS MONTH'S WORK FOR BEEKEEPERS

*Milan Vajda:* Beekeepers Jobs in Multiple-Story Hive in April

*Stane Plut:* Beekeepers Jobs in AŽ Hives in April

*Mira Jenko-Rogelj:* Veterinary Advice for April

## THE ACTIVITIES OF THE AGRICULTURAL INSTITUTE

*Janez Poklukar:* Our Experience with Controlling of Varroasis

## NECTAR PLANTS

*Ivan Bračko:* Importance of Clovers (Genus *Trifolium*) in Beekeeping, Stock-Farming and Agriculture

*Pavel Zdešar:* About Honey Yield and the Activities of the Observation-Forecast Service for the Nectar Flow Taxes for Beekeepers (*Cont. and End*)

## OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCES

*Avgust Ošljaj:* Technology of Two-Queen Colony Beekeeping

*Danilo Bedek:* My Experiences with Two-Queen Colony Beekeeping

*Marjan Debelak:* Problem with Drones in Multy-Queen Colony Beekeeping

*Jože Šnajder:* Bees, too, are Beneficial in Helping Us Measure the Pollution of Our Environment

## BEEKEEPERS' CONGRESS

The Apimondia Congress – Durban 2001

## FROM SOCIETY LIFE

*Avgust Gril:* Linking Up of the Dolenjsko and the Bela Krajina Beekeepers on the Regional Level

*Ivan Atelšek:* The Sežana Beekeepers Society Celebrated Its 90<sup>th</sup> Anniversary and Unfurled Its Society Banner

*Zoran Kosmina:* Beekeepers and The Man's Environment Day

*Viktor Pešelj:* How we, the Kočevje Beekeepers Are Doing our Business

*Franjo Marošek:* The New Management of the Vojnik Beekeepers Society

*The Trebelno-Mokronog Beekeepers Society:*

*Jože Marenč – Centenarian*

*Stane Mihelič:* His Fruitful 95 Years

*Tone Pogačnik:* The Škofja Loka Beekeepers in 2000

*Ludvik Kramberger:* Without Bees There Will Be Lesser Produce, Therefore They Must be Raised and Protected

## IN MEMORIAM

## SMALL ADVERTISEMENTS



Okroglo mizo v Celju so vodili predsednik ČZS g. Lojze Peterle in oba podpredsednika g. Franci Šivic in g. Vlado Pušnik

## DRŽAVNI SEMINAR IN ČEBELARSKA RAZSTAVA V CELJU STA ZA SLOVENSKE ČEBELARJE VSE POMEMBNEJŠA

Janez Mihelič, univ. dipl. biol.

Kako naj ocenim letošnji državni čebelarski seminar in čebelarsko razstavo, ki ju je Čebelarska zveza Slovenije 3. marca letos že štirindvajsetič zapored organizirala v Celju? Brez vsakega dvoma, le z najvišjimi ocenami.

Tudi največji optimisti med organizatorji, predvsem zaradi slabega vremena (kot nalašč je nekaj dni pred prireditvijo ponekod po Sloveniji snežilo), nismo pričakovali, da se bodo razstavljalci in tudi čebelarji tako množično odzvali in obiskali tokrat že štirindvajseti državni seminar v Celju. Seminarja in razstave se je udeležilo kar približno dva tisoč čebelarjev. Zato so številni predlagali, da bi prireditve v prihodnje trajala dva dni. Dvorana na Celjskem sejmu je bila polna in zato jih je veliko ostalo kar na razstavi. Tudi tuji predavatelji so izjavili, da še niso predavali pred tako številnim občinstvom. Seveda je zato zmanjkalo tudi zbornikov z referati, saj nismo predvidevali tako izjemno velikega obiska prireditve.

Seminar je odprl predsednik Čebelarske zveze Slovenije g. Lojze Peterle in pozdravil vse navzoče čebelarje iz Slovenije in zamejstva, še posebej pa delegacijo Čebelarske zveze Hrvaške s prof. dr. Đurom Sulimaničevićem na čelu. Obžaloval pa je, da se tako dobro obiskane in zanimive prireditve ni udeležil noben predstavnik Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, čeprav je bilo njihovo sodelovanje obljubljeno. Prišel ni niti tisti, ki je na ministrstvu odgovoren za čebelarstvo. To kaže na podcenjevalen odnos tega ministrstva do čebelarstva. Tudi televizijske hiše v Celje, žal, niso na-

potile svojih ekip, čeprav včasih posnamejo precej manj obiskane prireditve.

Iz leta v leto se povečuje število razstavljalcev, izboljšuje pa se tudi njihova ponudba. Kot vsako leto je bilo tudi letos predstavljenih veliko novosti, prav te pa privabljajo vedno več domačih čebelarjev in v zadnjih letih tudi vse več čebelarjev iz sosednje Hrvaške, predvsem iz Zagorja in okolice Zagreba, pa tudi iz bolj oddaljene Podravine in Istre. V Celje so se z avtobusom pripeljali tudi čebelarji iz Trsta. Seveda sem osebno zelo zadovoljen, da se je prireditve razvila v tako pomembno srečanje slovenskih čebelarjev, saj pri njeni organizaciji sodelujem že vse od prvega srečanja v Polju pri Ljubljani pred štirindvajsetimi leti.

Po obsegu in novostih ponudbe je med razstavljalci letos izstopalo podjetje Vema iz Maribora. Na svojem občutno večjem razstavnem prostoru so postavili tudi točilnico v obliki čebeljnaka. Čebelarjem so poleg že znane ponudbe sirupov za krmljenje čebel ponudili še veliko novosti, tako embalažo za med in druge čebelje pridelke, plastične LR satnike s plastičnimi satnicami, strojček za izdelavo kremnega medu in še nekatere druge.

Velika je bila tudi ponudba drugih razstavljalcev. Tako je podjetje Apis d.o.o. iz Vrhnike poleg drugih novosti čebelarjem ponudilo tudi nove, cenejše panje in pršilčke za AŽ panje, ki so delno izdelani iz lesa, lepljenega z dvokomponentnimi lepili. Podjetje Logar iz Šenčurja je poleg utečenega programa točil in odkrivalnikov za medene pokrovčke ponudilo nov topilnik za voš-



*Čebelarji so si lahko ogledali tudi kakšne analize medu opravljajo pregledniki medu.*

čine, nove plastične plemenilčke nemškega proizvajalca in druge novosti. Dobro ponudbo so prikazali še Jože Rihar iz Gabrja pri Dobrovi, Mizarstvo Krže z Vrhnike je prikazalo trietažni AŽ panj. Nakladne panje sta razstavili Mizarstvo Ploštajner iz Šempetra in Mizarstvo Apis iz Petrinje na Hrvaškem. Na razstavi so sodelovali še Domal iz Ajdovščine z nerjavečo posodo za med, izdelovalci čebelarških oblek, zaščitnih klobukov in kombinezonov iz Mengša, Franc Peterka iz Preloga pri Domžalah s tehtnico za tovorhake in ometalnikom za čebele, svoje izvedbe le-tega sta razstavila tudi Jože Tomše in Henrik Omahna ter številni drugi. Med njimi je bilo tudi nekaj inovatorjev, npr. Karel Zor iz Ajdovščine s steklenim in trietažnim panjem, Lado Šušteršič z izboljšano enoto ŠUČEB in Andrej Dolničar, ki je razstavil novo stojalo kot pomoč pri žičenju satja. Nekateri razstavljalci pa so prikazali tudi nove ideje za promocijo čebelarstva. Med njimi naj omenim Matjaža Vehovca iz Velenja, ki je v okviru ČD Apis Velenje prikazal zelo zanimiv plakat, ki ga bodo čebelarji in društva lahko uspešno uporabili pri promociji čebelarstva.

V strokovnem delu seminarja sta po programu dopoldne nastopila predsednik Čebelarске zveze Avstrije in direktor čebelarске šole v Gradcu inž. Josef Ulz in dr. Livio Dorigo, predsednik ČD iz Trsta. Inž. Ulz je svo-



*Svoj nov plakat »Čebele nenadomestljive oprashaevalke« je prikazal Matjaž Vehovec.*

je zelo zanimivo predavanje spremljal z računalniškim prikazom na velikem platnu. Oba sta govorila o državnih spodbudah ter pomoči Evropske unije čebelarstvu, pa tudi o razmerah za čebelarjenje in zakonskih ureditvah čebelarstva v Avstriji in Italiji. Na kratko lahko povzamemo, da je pomoč države in Evropske unije, namenjena čebelarjem v Avstriji in Italiji, precej večja kot pri nas. Pomoč Evropske unije je odvisna tudi od višine pomoči, ki jo posamezna država vsako leto namenja svojemu čebelarstvu, saj gre za približno enako vsoto, kot jo čebelarstvu sicer namenja država. Tako so avstrijski čebelarji prešli za razvoj (za izobraževanje, polnilnice medu, za boj proti varozi, izboljšanje prevažanja čebel ter za izboljšanje in pocenitev analiz čebeljih pridelkov in kakovosti medu) nekaj več kot 22 milijonov šilingov ali nekaj več kot tri milijone nemških mark.

Seveda pa se morajo prilagajati visokim zahtevam evropske zakonodaje glede neoporečne pridelave čebeljih pridelkov. Podobno velja tudi za Italijo. Za obe državi je tudi značilno, da ljubiteljski čebelarji, ki čebelarijo z največ 40 panji, na hribovitih območjih pa z največ 70 panji (Italija), niso obremenjeni z davki, kakor je to, žal, neustrezno urejeno pri nas. Oba referata bomo objavili v eni izmed prihodnjih številčk Slovenskega čebelarja.

Ob koncu dopoldanskega dela je g. Milan Meglič, predsednik komisije za blagovno znamko medu, čebelarje povabil, naj se pridružijo sistemu kolektivne blagovne znamke za slovenski med in postanejo njeni uporabniki. V sosednjem prostoru so sodelavke Biotehnske fakultete prikazale meritve vode v medu in elektroprevodnosti. Gre za analizi, ki ju opravi preglednik medu za dodelitev blagovne znamke.

Po odmoru so okroglo mizo vodili podpredsednika Čebelarске zveze Slovenije g. Pušnik in g. Šivic ter njen predsednik g. Peterle. Razprava se je osredotočila na najbolj žgoče teme v slovenskem čebelarstvu. O najnovejših dogajanjih so poročali predsedniki komisij ČZS. Dr. Šnajder, predsednik komisije za zdravstveno varstvo čebel in veterinarsko zakonodajo, je povedal, da bodo v kratkem znova uzakonjeni pregledniki za čebelje bolezni. Anton Rozman, predsednik komisije za izobraževanje, je poročal o tem, da bo ministrstvo za šolstvo v kratkem potrdilo in verificiralo učni program



*Predsednik komisije za izobraževanje pri ČZS g. Anton Rozman je spregovoril o bodočem izobraževanju čebelarjev.*

za poklic čebelar, Vlado Pušnik, predsednik gradbenega odbora za zgraditev Čebelarkega centra Slovenije, pa je čebelarje seznanil s stanjem pri graditvi centra in z doslej opravljenimi deli. Pozval jih je k sodelovanju v tem letu, ki bo sicer odločilno za pravočasno končanje objekta. Kot je poudaril predsednik Lože Peterle, bo ČZS v prihodnje skušala doseči, da bo Ministrstvo za kmetijstvo namenilo večjo pozornost ureditvi razmer za uspešno čebelarjenje že pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo. Žal v letošnjem državnem proračunu ni predvidenih sredstev za kongres Apimondie leta 2003, kljub temu pa upa, da bo ministrstvo to napako popravilo. Nato so čebelarji postavili še nekaj vprašanj g. Ulzu, ta pa je nanje tudi odgovoril. O pomenu internetne ponudbe na spletnih straneh je na-

to spregovoril g. Lojze Ivanc iz Francije. Sam ima namreč zelo dobre izkušnje s tem načinom prodaje, saj so se na podlagi takšne ponudbe naročila za matice iz vsega sveta letos podvojila.

Nekateri čebelarji so kljub vsemu menili, da bi moral predsedujoči na okrogli mizi tudi čebelarjem omogočiti postavljanje vprašanj vodstvu ČZS. Kot smo slišali, več čebelarjev zaradi pomanjkanja časa ni uspelo zastaviti pripravljenih vprašanj. Glede na to bi bilo treba v prihodnje skrajšati čas, ki ga ima na voljo posamezen govorec, predvsem pa ga natančno časovno omejiti.

Večina čebelarjev je bila s prireditvijo vendarle zelo zadovoljna in prepričan sem, da se bo prihodnje leto večina spet udeležila te prireditve.

## VABILO NA 50. OBČNI ZBOR ČEBELARSKE ZVEZE SLOVENIJE

*V skladu z drugim odstavkom 18. člena pravil Čebelarke zveze Slovenije sklicujem 50. redni občni zbor ČZ Slovenije.*

**Občni zbor bo v soboto, 7. aprila 2001, ob 9. uri, v dvorani Občine Lukovica, Lukovica št. 46 (v centru Lukovice)**

*Prosimo čebelarske organizacije, članice ČZS, da v skladu s 16. členom pravil ČZS delegirajo enega delegata in mu dajo pooblastilo.*

**Lojze Peterle,**  
*predsednik ČZS*



## PROSTOVOLJNI PRISPEVKI za Čebelarski center Slovenije

**Posamezniki:** Vlado Pušnik, Maribor, je za ČCS odstopil potnine v višini 12.790 SIT ter Avgust Gril, Grosuplje, 3.040 SIT. Posamezniki v društvih pa so prispevali za ČCS kot sledi: **ČD Škofja Loka:** po 1.000 SIT Štefan Čadež, Peter Žagar, Cveto Šilar, Jože Šnajder, Filip Šuštar, Andrej Arhar, Jože Bergant, Janez Bernik, Rajko Božnar, Franc Bogataj, Stefan Cvetkovič, Zvone Fiederer, Pavel Florjančič, Anton Fojkar, Jože Fojkar, Jurij Fojkar, Jože Frelj, Lovro Habjan, Milan Hafner, Janez Hajnrihar, Stane Igljč, Slavko Jelovčan, Jože Jenko, Ljubo Jenko, Luka Jezeršek, Dragica Kalan, Ro-

bi Kastelic, Štefan Kožuh, Peter Kokelj, Ljubo Korelc, Ciril Krajnik, Peter Kralj, Štefan Krmelj, Rafael Kušar, Janko Kumer, Jože Longonder in Jože Longonder, Vinko Mesec, Franc Miklavčič, Janez Mrljak, Marjan Novak, Ivan Novinc, Alojz Omež, Pavle Peklaj, Jože Pintar, Franc Podrekar, Anton Pogačnik, Peter Porenta, Alojz Potočnik, Jože Potočnik, Tomaž Prevodnik in Tomaž Prevodnik, Franc Rupnik, Franc Stanonik, Jože Stanonik, Ivan Tavčar in Vojko Veber; Ludvik Božnar, Matevž Demšar, Janez Košir in Janez Stanonik po 2.000 SIT ter Gašper Mrak 3.000 SIT; **ČD Črna na Koroškem:** po 500 SIT Franc Časl, Franc Brusnjak, Jože Klavž, Franc Obojnik, Ambrož Potočnik, Peter Bogataj, Jakob Čarf, Miha Fajmut, Štefan Golob, Jani Kordež, Franc Majdič, Marta Petre, Ivan Remšak in Jože Remšak; po 1.000 SIT Slavko Florin, Silvester Grmadnik, Franc Aplinc, Ludvik Grmadnik, Zdravko Golob, Alojz Grabner, Ivan Kladnik, Alojz Knez, Leopold Kos, Šemso Omerovič, Alojz Oserban, Jože Oserban, Jožica Petrič, Erih Podojstršek, Vlado Pori in Zvonka Predikaka; 1.300 SIT Franc Podovšovnik in 2.000 SIT Maks Proje; **ČD Begunje-Karavanke:** Andrej Avsenik 300 SIT, Julij Arh, Rudi Kristan, Franc Mohorč, Franc Pisek in Ivan Zupan po 1.000 SIT; Jože Snut, Vili Luznar, Alojz Novak in Miro Prešeren po 2.000 SIT; Marjan Meterc 1.200 SIT, Anže Košir 1.600 SIT, Valentin Nemeč 2.300 SIT, Jablan Milič 2.500 SIT, Janko Krmelj 3.000 SIT in Ciril Jalen 5.000 SIT; **ČD Brežice:** Jože Šunič, Boris Bogovič, Aleksander Djordjevič, Franc Gerljevič, Vlado Gerljevič, Benjamin Hrovatič, Jože Kelhar, Drago Kovačič, Vladimir Kušević, Franc Petan, Vlado Polak, Marjan Rovani, Jože Sternad, Anica Tičar in Martin Vimpolšek – vsi po 1.000 SIT; **ČD Gorišnica:** Marjan Laura 10.000 SIT.

## ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNEM PANJU V APRILU

Milan Vajda, čebelarški mojster – Metlika



Navodila, ki sem jih napisal za marec, zaradi geografske in višinske raznolikosti Slovenije pravzaprav veljajo tudi za april.

Ta mesec je po navadi zelo muhast in nepredvidljiv tako glede temperaturnih razlik kot tudi glede deževnih dni. Že prejšnji mesec sem zapisal, da je treba čebelje družine pregledati in ugotoviti njihovo stanje, zlasti stanje matice oziroma njeno ustreznost glede na videz in obseg zalega, živalnost čebelje družine, količino hrane v panju in morebitne bolezenske pojave. Ob pregledu nikakor ne smemo prezreti morebitne okuženosti z varoo. Če smo ugotovili,

da v družini kar koli od omenjenega ni tako, kot bi moralo biti, moramo aprila takoj ukrepati. V tem mesecu čebelja družina porabi približno pet kilogramov hrane. Velikokrat se zgodi, da v panju primanjkuje hrane, zato mora čebelar družini dodati sladkorno raztopino ali druge dodatke. Priporočam, da v tem primeru čebelji družini dodate sladkorno raztopino v razmerju 1 : 1. Odsvetujem sladkorno-medene pogače, ker le-te čebele v tem času bolj izčrpavajo, z dodatkom medu pa so čebelje družine tudi bolj izpostavljene različnim okužbam.

Koristno je, da na medenih satih v panju natrgamo medene pokrovice in jih vstavimo v bližino gnezda, lahko pa tudi v gnezdo samo. Sate lahko tudi obrnemo za 180 stopinj. Oba postopka pospešujeta zaleganje matice. Na priloženi skici je to zelo nazorno prikazano.

Vsem čebelarjem svetujem, da aprila obvezno pregledajo čebelje družine. Poseg v čebeljo družino naj bo hiter, traja naj le toliko, da bo čebelar ugotovil stanje

posamezne družine in glede na to primerno ukrepal. Opozarjam pa, da je april najpomembnejši in za čebelarja najbolj dejaven, če želi pri čebeljih družinah doseči dobre rezultate. Najpomembnejša čebelarjeva opravila v tem mesecu so temeljit pregled družin, združevanje oslabeledih družin, dražilno krmljenje, širjenje prostora v panju, dodajanje satnic in končno tudi preprečevanje rojenja. Priporočam, da slabih družin ne združujete med seboj, raje jih združite z močnejšimi družinami. Zlato pravilo je, da od slabičev, čeprav združenih, ne dobimo zelenih donosov. Z dražilnim krmljenjem pa aprila že spodbujamo razvoj čebeljih družin in jih s tem pripravljamo na glavno pašo. Upoštevati je treba, da moramo čebele dražilno krmiti že 42 dni pred glavno pašo.

Na podlagi svojih izkušenj vam odsvetujem izenačevanje čebeljih družin tako, da bi sate s pokrito zalego dodajali slabšim panjem. Ta poseg ne daje zadovoljivih rezultatov. Bolje je, če si konec aprila ali v začetku maja iz močnejših čebeljih družin naredimo nove družine z matičniki ali oplojenimi maticami.

Po navadi je v sredini aprila v naravi že veliko najrazličnejšega cvetja, takrat začne cveteti tudi divja češnja, ki daje veliko cvetnega prahu in medicine. Ob ugodnih vremenskih razmerah se čebele zelo hitro razvijajo. Zimske čebele postopno nadomeščajo mlade čebele. Čebelar mora biti ta čas pozoren na to, da družini dodaja nove satnice in gradilnike. Opozorim naj vas, da za rojenje čebel ni pomembna samo velikost panja, ampak na ta pojav vplivajo tudi drugi dejavniki v čebelji družini, pa tudi vremenske in pašne razmere.

Čebele aprila opravljajo tudi vrsto drugih koristnih opravil, med njimi tudi opraševanje rastlin in sadnega drevja, ki je zelo pomembno za poljedelstvo in sadjarstvo. Tega se slovenski sadjarji in poljedelci še ne zavedajo dovolj, zato čebelarjev s čebelami tudi ne vabijo na svoja cvetoča polja ali v cvetoče sadovnjake. V svetu je drugače, saj čebelarji na polja in v sadovnjake pripeljejo določeno število panjev čebel, njihovo opraševanje pa jim tudi plačajo.

V tem času vsak uspešen čebelar vstavi v čebeljo družino gradilnik. Ta ni namenjen samo graditvi trotovine zaradi hormona, ki je v trotoviski zalegi, pa tudi ni samo vaba za varoo, ampak je za čebelarja tudi nekakšen barometer o stanju čebelje družine.

Čebelarjem svetujem, naj v bližino čebeljih panjev postavijo napajalnik z vodo, po možnosti s tekočo. Če to ni izvedljivo, uporabite za ta namen manjšo posodo, tako da lahko vodo vsak teden zamenjate. Vodi dodajte kuhinjsko sol, po možnosti pa tudi druge dodatke. Napajalnik je treba postaviti že zgodaj spomladi, april pa



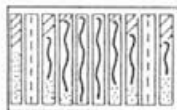
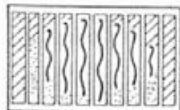
Napajalnik z vodo pri čebelnjaku.

je primeren za to, da se čebele navadijo na vodo. Seveda vode ne sme zmanjkati celo leto.

Aprila je primeren čas za sejanje in sajenje medovitih rastlin v okolici čebelnjaka. Priporočam, da čebe-

larji sejejo medovite rastline in sadijo medovita drevesa, ki so na razpolago v drevesnicah. Primeren rezultat bomo dosegli tudi s presajanjem medovitih (divjih) rastlin v naravi.

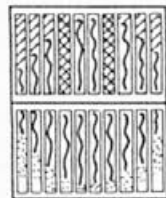
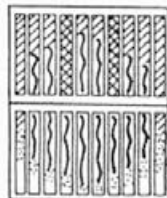
*Skica širitve gnezda pri eni nakladi z dodajanjem satnic*



**Matica je večji del praznih celic že zalegla, zato čim prej vstavimo satnico.**

**Vzamemo dva odvečna sata s hrano in ju nadomestimo s satnicama, ki smo ju vstavili med zalezene sate in sate s cvetnim prahom.**

*Skica širitve gnezda pri dveh nakladah s prestavljanjem satja in odstranjevanjem medenih pokrovcov*



**Širjenje nadaljujemo z odstranjevanjem medenih pokrovcov in prestavljanjem satja.**

**Odkrijemo še zadnje sate s hrano in jih vstavimo v čebelje gnezdo.**

## ČEBELARJEVA OPRAVILA V AŽ PANJIH V APRILU

Stane Plut - Semič



Danes, ko končujem pisanje nasvetov za april, je toplel in sončen dan, pred čebelnjakom pa je zacvetela mačica. Kot kaže, se je končalo obdobje hladnega vremena, ki je nastopilo konec februarja in postreglo z dokaj nizkimi temperaturami in nekaj snega. Panj na tehtnici je od jeseni lažji za nekaj manj kot 5 kg, torej je

družina porabila približno polovico dodane hrane. Temperatura se je po 12. februarju v tem panju zvišala na 32 °C in se kljub nizkim temperaturam ni več znižala, danes pa se je celo povzpela na 35 °C. Za vzdrževanje takšnega stanja v panju pa se je povečala tudi poraba hrane. Ker je bilo danes dovolj toplo, sem na hitro pogledal tri različno močne družine. Vse imajo še dovolj hrane, zalega je na štirih satih in obsega polovico sata, v najmočnejši družini pa dve tretjini sata. Na satih je opaziti precej mladice, sicer pa je približno polovica zalege odkrite, polovica pa pokrite.

April je zelo razgiban mesec in v različnih krajih Slovenije so zelo velike razlike glede začetka vegetacije. V Novem mestu je bila v letih od 1961 do 1990 povprečna najvišja dnevna temperatura aprila 15,5 °C, povprečna najnižja pa 3,9 °C. Absolutna izmerjena najvišja temperatura v tem obdobju je bila 28,9 °C, najnižja pa -5,8 °C. Najvišja snežna odeja je bila 21 cm, sicer pa je povprečno trajanje sončnega obsevanja 163 ur (vir HMZS). Iz te statistike je razvidno, kaj vse lahko pričakujemo samo v enem kraju, kaj šele v različnih delih države. V začetku meseca, včasih pa tudi že nekaj dni prej, začne cveteti črni trn, kakšen dan pozneje se mu pridruži češnja in skoraj sočasno tudi regrat. V sredini meseca po navadi zacvetijo jabolane, konec meseca pa javor in glog. Upoštevajmo, da štirideset dni po češnji navadno

zacveti akacija. Če so razmere ustrezne, se ponekod v drugi polovici meseca pojavita hrastova mana in veliki kapar na smreki. V tem mesecu so dane vse možnosti, da se čebelja družina v kratkem času zelo razvije, če pa so čebele dovolj močne, lahko že konec meseca ali v začetku maja točimo prvi med in izpraznimo satje za akacijevu pašo. Torej je april že prvi pravi čebelarški mesec s kar nekaj pomembnimi opravili. Če konec marca nismo opravili prvega temeljitega pregleda, to storimo čim prej. Preglejmo, koliko je hrane v panjih, ocenimo moč družine in kakovost matice. Tudi pri čebelah se držimo starega kmečkega rekla, da krava doji na gobec, glede na to pa se čebele ne smejo ukvarjati s pomankanjem hrane in golim preživetjem. Resda je že narava bogata z medicino in s cvetnim prahom, toda kaj, če se pojavi dolgotrajnejše obdobje slabega ali hladnega vremena. V tem primeru ne varčujemo s hrano in jo dodajmo toliko, kolikor je čebelja družina potrebuje na dan. Začetek cvetenja češnje je idealen čas za dodajanje satnic v panj. Sam v tem mesecu družinam dodam v izdelavo pet do šest satnic, odvisno od moči družine. Družina, ki v tem času ob lepem vremenu ne bo zgradila satja, tudi pozneje ne bo prinesla kaj prida medu v medišče. Satnice navadno dodamo v izdelavo v medišče, kjer čebele najraje gradijo čebelje celice. Če imamo medišče prazno in čebele prezimujemo v plodišču, zdaj odpremo matično mrežo in v medišče dodamo izmenično zgrajen sat in satnico, če pa je bilo čez zimo medišče odprto, jeseni odvzamemo pregledano in označeno staro satje in ga na prej opisan načinu zamenjamo s satnicami. Deset let stari črni »podplati« ne sodijo ne v plodišče ne v medišče, po tem sistemu pa se satje obnovi v štirih letih. Vse dodane nove satnike zgoraj označim z letnico, s tem pa odpadejo vse poznejše dileme o tem, koliko je sat star. Na okvir spodaj napišem s alkoholnim flomastrom številko panja. Ko polnim medišče s satjem,

praviloma vračam v panj sate, ki sem jih jeseni vzel iz panja, enako pa ravnam tudi pri točenju. To je sicer zamudno, vendar zelo koristno opravilo, saj se na ta način izognemo prenosu bolezni iz panja v panj. Tisti dan, ko dodamo satnice, je dobro, če čebele tudi nakrmimo; to storimo tudi, če se med graditvijo satja pojavi slabo vreme. Najprej bodo čebele načele satnice nad gnezdom. Ob ugodnih razmerah in močni družini se lahko zgodi, da so mladi sati nad gnezdom zgrajeni v nekaj dneh. Takšne sate, začete v celoti ali delno, začnemo prevešati s sati iz plodišča s pokrito zalego. Dva ali tri takšne sate damo v sredino medišča in ob njih na vsako stran neizdelano ali morda načeto satnico, v plodišču pa zalego strnemo v sredino, ob njo pa dodamo mlado zgrajeno satje iz medišča. Tako smo razširili gnezdo, matica pa bo v nekaj dneh zalegla mlado satje, ki ga bodo čebele, če ni bilo do konca zgrajeno, lepo dogradile. Postopek navadno ponovimo po desetih dneh, včasih pa tudi že prej.

Pri vsem tem početju ne smemo pozabiti na dvoje. Prvič, vsak poseg v čebeljo družino je za čebele stres, ki lahko povzroči negativne posledice, kot je na primer poapnela zalega. Zaradi tega moramo presoditi, kdaj je pravi čas za poseg v družino. Če je prezgodaj, ni dobro, če pa je prepozno, bodo čebele namesto lepega satja s čebeljimi celicami zgradile večino trotovine. In drugič, pri vsem tem ne smemo pozabiti, da čebele v tem mesecu še vedno s težavo vzdržujejo potrebno toploto v panju, zato morajo biti panji še vedno odeti. S prevešanjem umetno povečujemo obseg zalege in hkrati mlade čebele selimo v medišče nad gnezdo, kar naj bi bil tudi eden izmed protirojilnih ukrepov, predvsem pa moramo skrbeti, da ima matica vedno dovolj prostora za zaleganje.

Proti koncu meseca, ko se moč družine krepi, lahko nastavimo tudi zaklado in s tem povečamo prostornino panja. Sam zaklade ne uporabljam, jo je pa v minulih letih zelo dobro opisal Marjan Debelak, tako da bi k temu le stežka kaj dodal. Predvsem naj bi bila zaklada učinkovita, če na ta način AŽ panj uporabimo za dvomatični sistem, ki po izkušnjah nekaterih čebelarjev povsem prepreči rojenje, poveča pa se tudi pridelek. Kot sem omenil, sam zaklade ne uporabljam, ker tudi brez nje dosegam kar dobre rezultate. Poleg tega je njena slaba stran, da ni tako poceni, takrat, ko je ne rabimo, pa zavzame tudi kar nekaj prostora. Res pa je, da je to edini pametni način, kako povečati prostornino v že obstoječem AŽ panju. Sam jo nameravam preizkusiti na nekaj panjih in preveriti njene praktične učinke; tako bi za zdaj svetoval tudi vsem tistim, ki se odločajo za nakup tega dodatka. Najprej naj torej zaklado preizkusijo na manjšem številu panjev, šele potem pa naj se dokončno odločijo kako in kaj. Proti koncu meseca je tudi primeren čas za vzrejo potrebnega števila mladih matic ali za pripravo narejencev. Sat ali dva zalege s čebelami vred bo kvečjemu zavrli težnje po rojenju. Vzrejni material vzamemo od družin, ki so mirne, dobre medarice, imajo razvit čistilni nagon, niso nagrnjene k rojenju, nimajo poapnele zalege itd. Vedeti moramo namreč, da so najboljše matice tiste, ki so vzrejene spomladi, in da je mlada matica temelj dobrega čebelarstva. Morda bi vsemu temu dodal še en nasvet, ki pa ni primeren za večja čebelarstva. Čeprav je roj naravni pojav, rojevanje

nove družine čebel v naravi pa nekaj najlepšega, kar čebelar zaradi delovne vneme čebel tudi s pridom izrabi, mi čas ne dopušča, da bi se popoldne, ko pridem iz službe, potikal po sosedovih slivah in pospravjal roje. To opravilo sem v svojem čebelarstvu skoraj povsem opustil. Odločil sem se za sistem označevanja in prirezovanja kril maticam. Med aprilskim pregledom skoraj gotovo najdemo tudi matico. Če je nisem označil prejšnje leto ali če ni stara več kot eno leto, jo označim s številko in to potem zapišem v karton panja. Hkrati ji prirežem tudi krila, da preprečim letenje. Lanske matice, ki niso označene, bom označil z isto barvo, vendar je ta drugačna od barve izpred dveh let, tako da matice že takoj ločimo po starosti. V spodnji vrsti v čebelnjaku prirežem maticam levo krilo, v srednji vrsti desno, v zgornji pa obe.

V klasičnem načinu čebelarjenja v brezpašnem obdobju, če zataji akacija ali po njej, se pojavi skoraj neobvladljivo rojilno razpoloženje, ko odpovejo vsi protirojilni ukrepi, čebele začnejo lenariti, vsako podiranje matičnikov pa je jalovo početje, saj matica vse manj zalega in moč družine upada. Vzdrževanje takšnega stanja je nes pametno, zato je najbolje, da stara matica čim prej izleti iz panja.

Ko pridem iz službe, je moja prva pot tako ali tako najprej k čebelnjaku. Če si je katera izmed matic zaželela izleta, me počaka v travi, kjer jo pobere in na podlagi številke, ki jo nosi na hrbtu, takoj ugotovim, iz katerega panja je. Čebele so se medtem že vrnile v panj, od koder so prišle, nekaj pa jih med vračanjem vedno zaide tudi v sosednje družine. Še isti dan se lotim temeljitega pregleda te družine, odstranim vse matičnike, razen najstarejšega. Čež osem dni ponovim pregled in ugotovim, ali se je izlegla mlada matica. Poleg tega pregledam sate, na katerih je bila ob prvem pregledu odkrita zalega, in odstranim rezervne matičnike. Sledi še en krajši pregled, ko bi po izračunu morala mlada matica začeti zalegati, in ko najdem jajčeca ali nekaj dni staro zalego, sem pri tej družini končal pregled do poznega poletja. Če se kaj ponesreči pri prahi matice, dodam matico iz pašilčka, enako pa naredim tudi, če se mi to pripeti tik pred pašo in če imam na voljo zadostno število mladih matic iz manj rojivih družin. Morda se zdi za deva zapletena in zamudna, vendar ko se navadiš prijetanja in označevanja matic, je stvar dokaj hitra in preprosta. Sicer bi to pisanje sodilo v navodila za prihodnji mesec, vendar sem se odločil, da napišem to že zdaj, ko je še čas, da bi tisti, ki bi želeli ta način preizkusiti, lahko vse skupaj v miru opravili. Nikakor ne priporočam, da se takoj lotite celotnega čebelnjaka. Najprej preizkusite sistem na nekaj družinah, in če se vam bo obnesel, ga prihodnje leto razširite ali pa povsem opustite. Naj še enkrat povem, da takšen način dela ni najprimernejši za velike čebelarje, ki imajo tako ali tako svoj način čebelarjenja, dobro pa se lahko obnese pri čebelarjih z manjšim številom panjev.

Marsikdo bo v tem mesecu, če ni že prej, ugotovil, da je iz takšnega ali drugečnega vzroka ostal brez čebel. Če se boste odločali za nakup čebel na satju ali s panji vred, morate upoštevati nekaj osnovnih pravil. V vsakem primeru morajo biti čebele veterinarsko pregledane, veterinarji pa celo zahtevajo tudi pregled medu na



spore hude gnilobe. Predvsem se na daleč izognite čebelnjaku, v katerem je bila kdaj huda gniloba. Spore preživijo tudi po 70 let in ob ugodnih razmerah povzročijo izbruh bolezni. Prodajalec, ki ne dovoli pregleda čebel, ima lahko nekaj »za bregom«. S čebelami vred boste domov pripeljali tudi varoo. Prepričajte se, da je ne bo preveč. Enako velja tudi za nosemo. Previdnost vsekar ni odveč in tudi veterinarci pregled ne, če ne želite zapletov pozneje. Če kupujete čebele na satju, dobro očistite svoj panj in ga znotraj obžgite. Najlaže je to narediti s plinskim gorilnikom. Pri tem bodite temeljit in pazite, da boste obžgali tudi vogale panja. Družine nakrmite, če pa morajo čebele izdelati večje število satnic, mora biti krmljenje izdatnejše do zgraditve le-teh. Če kupite čebele skupaj s panjem, prav tako opravite temeljit pregled in se prepričajte, v kakšnem stanju so čebele in panj. Če kupujete čebele do

3 km stran, računajte, da se bodo pašne čebele ob selitvi vrnile v stari čebelnjak. Na koncu vam svetujem, da ta mesec ugotovite stopnjo okuženosti z varoo in se ob morebitni povečani navzočnosti tega čebeljega krvolesa posvetujete z veterinarji o potrebnih ukrepih do jenskega zatiranja.

To pisanje končujem dan po posvetu v Celju, kjer smo slišali veliko lepega o razmerah v čebelarstvu v sosednjih državah, žal pa nismo utegnili slišati, s kakšnimi težavami se spopadamo domači čebelarji. Kar lepo število se jih je precej nejevoljnih vrnilo domov, saj so imeli pripravljena vprašanja in so želeli sodelovati v razpravi, pa je za domače čebelarje, ki jim je bil ta posvet pravzaprav namenjen, zmanjkalo časa. Pa nič zato, le shranite svoje zapiske in vprašanja do prihodnjic, saj obstaja možnost, da jih boste lahko uporabili drugo leto, če bo to dopuščal čas.

## ČEBELARSKA RADIJSKA PREDAVANJA V APRILU 2001

APRILA boste v oddaji KMETIJSKI NASVETI na prvem programu Radia Slovenija lahko poslušali:

- **v torek, 3. aprila, ob 12.30**, bo Vlado Pušnik govoril o prizadevanjih čebelarjev in ČZS za dograditev Čebelarškega centra Slovenije na Brdu pri Lukovici;
- **v torek, 17. aprila, ob 12.30**, bo prim. dr. Peter Kapš govoril o pomenu medu za zdravje človeka;
- **v ponedeljek, 30. aprila, ob 12.30**, bo na prvem programu Radia Slovenija posebna oddaja o čebelarstvu. Gost oddaje bo vodja opazovalno-napovedovalne službe medenja Pavle Zdešar. Poslušalci mu boste vprašanja lahko zastavljali po telefonu, številka 01 – 475 22 22. Pogovor o pašnih obetih v tem letu in o drugih čebelarskih temah bo vodila ga. Ivanka Polanec.

*Urednica Ivanka Polanec*

## VETERINARSKI NASVETI ZA APRIL

mag. Mira Jenko - Rogelj

Kljub ugodnemu zimskemu vremenu in možnosti večkratnih čistilnih izletov letošnje laboratorijske analize nosemavosti kažejo visoko stopnjo okuženosti čebeljih družin, ki prezimujejo na škržatovem ali drugih manjnih medovih. Čebelarjeva naloga je, da z dobro oskrbo, najboljšo hrano in obiljem cvetnega prahu prepreči razmnoževanje povzročiteljev in tako tudi obolenost čebeljih družin. Teh ukrepov ne bi smeli zamuditi že pri pripravi družin na prezimovanje.

**NOSEMAVOST** kot nalezljiva bolezen odraslih čebel se aprila pokaže kot jetika, ki popolnoma ohromi čebeljo družino. Povzročitelj *Nosema apis* Zander (enočelična pražival) je v čebeljih družinah latentno navzoč. Kljub kužnosti pa bolezen štejemo med t. i. pogojne bolezni. Skupno delovanje različnih dejavnikov, ki so za čebele neugodni, povzroči množično razmnoževanje spor v steni srednjega črevesa. Lahko se pojavi kot posledica griže, ki izbruhne v obdobju od februarja do marca.

### BOLEZENSKI ZNAKI

#### Akutna oblika:

– Na satju in vzletni deski so opazni iztrebki čebel (redki, vodenasti, veliki, pogosto podolgovati blatni madeži).

– Čebele s povečanim zadkom se nerodno premikajo po satju.

– Skrajšanje življenja zimskih čebel (do 30 odstotkov) povzroči usodno ohromitev čebeljih družin; velika smrtnost čebel, ki je čebelar pogosto niti ne zazna, pride aprila do propada družin, ker zmanjka letalnih čebel.

#### Latentna oblika:

– Stalno pomanjkanje bolnih letalk vpliva na življenjsko moč družine, pa tudi na preskrbljenost s kakovostno hrano, saj je prav to razlog za zmanjšanje donosov.

#### Ugotavljanje bolezni:

– Izvlečeno srednje črevo iz zadka bolne čebele je polno in napeto, mlečno bele barve. Zdrava čebela ima rjavo črevo z vidnimi mišičnimi zožitvami.

– Najbolj natančno diagnozo ugotovimo z mikroskopsko preiskavo umrlih čebel ali usmrčenih izletnih čebel. Povprečen vzorec s stojišča (100 čebel na 30 čebeljih družin) je za ugotavljanje nosemavosti preveč splošen. Pravi rezultat preiskovane čebelje družine dobimo, če pregledamo vzorec 20 do 30 čebel.

– Nosemavost je nujno potrditi ali ovreči z laboratorijsko preiskavo, ker podobne znake kažejo tudi čebele, ki so obolele za majsko boleznijo, oziroma tiste, ki so se zastрупile.

**Zdravljenje** je načelno možno, vendar kemična sredstva, npr. fumagilin in fumidil B, na slovenskem trgu niso več registrirana. Družine, ki je hkrati obolela za amebozo, tudi z zdravili ne moremo rešiti.

### Zatiranje:

– »Biološki ukrepi« so v akutnih primerih le pogojno uspešni; zaležene in zasedene sate z mladimi čebelami prenesemo v razkužen panj (toplo zapažen). Ko se vse letalke vrnejo v star panj, odvezamo zaprto matico – samo če je parazitološki test na nosečo negativen. Stare čebele letalke zažveplamo in satje pretopimo, zdravo matico pa vstavimo v mlado družino.

### Preprečevanje bolezni:

– Stojišče v zavetrju z močnimi družinami, dobro medično, obiljem cvetnega prahu in primerno urejenim napajalnikom.

– Izgibati se moramo prezgodnjim spomladanskim pregledom, če ti niso nujni, saj to ob neugodnem vremenu celo aprila povzroča stres.

– Slabičev in bolnih družin ne zazimujemo.

– Izločamo satje, ki je umazano z iztrebki.

– Žadostna in ustrežna zaloga hrane v družini: izkazalo se je, da spomladi nikakršni beljakovinski nadomestki niso boljši od ustreznega cvetnega prahu.

– Zdravih družin ne smemo krmiti z zalogami bolnih

družin, ne da bi jih prej analizirali (1 g medu lahko vsebuje tudi 10 milijonov spor).

– Prostor moramo prilagoditi moči družine!

– Povzročiteju onemogočimo razvoj z izločitvijo nose-mavih družin in temeljito razkužitvijo panja.

### Razkuževanje:

– Satje lahko razkužimo s 60-odstotno očetno kislino, umazano satje z iztrebki pa pretopimo.

*Opozorilo pri uporabi očetne kisline:*

• Kislina je jedka in draži dihalo, zato se je treba pred uporabo nujno zaščititi (očala, rokavice).

• Kovinski deli po stiku s kislino porjavijo.


• Satje razkužujemo teden dni v tesno zaprtem prostoru. Na zgornjo skladanico satja damo v odprto posodo 2 ml očetne kisline na liter prostornine (kislini hlapi so težji od zraka).

– Pred uporabo moramo satje najmanj teden dni dobro prezračevati.

– Spore v medenih zalogah uničimo z 10 minut trajajočim segrevanjem na 60 °C.

– Panj, satnike, orodje in napajalnike razkužimo z 1- do 3-odstotno lužnato raztopino, lesene dele pa obžgemo.

### ZATIRANJE VAROE – APRIL

	Preverjanje napadenosti	Zatiranje – akaricidi	Zatiranje – alternativa	Apitehnični ukrepi
Opravilo	Naravno odmiranje varoj/dan v obdobju 10 dni v vseh družinah		Zatiranje po končani paši, najpozneje konec julija	– Preverjanje zalog hrane, poskrbimo za oslabele in brezmatične družine (preprečevanje ropanja).
	Do 1		Zatiranje med prvim medpašnim obdobjem	
	2 – 3		Zatiranje takoj: mravljinčna kislina, apilife VAR ob izpraznjenem medišču	– Vstavljanje gradilnika, ki obsega vsaj polovico sata
	4 in več			

Zgibanko o alternativnem zatiranju varoe lahko naročite pri območnem veterinarju, pristojnem za zdravstveno varstvo čebel.

## Mladi čebelarji Pomurja bodo znova merili svoje znanje na kvizu

Na Osnovni šoli Gornja Radgona bo v soboto, **6. aprila 2001, od 9. ure naprej**, drugi kviz »**Čebela se predstavi**«, na katerem se bodo srečali osnovnošolci in srednješolci ter preizkusili svoje znanje s področja čebelarstva. Mladi čebelarji bodo razdeljeni v tri kategorije odgovarjali na vprašanja iz knjige »Čebela se predstavi« **gospo Marije Mlaker Šumenjak**, ki bo tudi gostja prireditve. K sodelovanju so vabljeni vse osnovne in srednje šole iz Pomurja. Navijači in ljubitelji čebel vabljeni.

**Organizacijski odbor**

## VABIMO V TEČAJ ZA ČEBELARSKÉ ZAČETNIKE

**Vse interesente vabimo, da se prijavijo do 20. aprila 2001 na Čebelarsko zvezo Slovenije, telefon 01 – 421 79 40.**

## NAŠE IZKUŠNJE PRI PREPREČEVANJU VAROZE ČEBEL

dr. Janez Poklukar, Kmetijski inštitut Slovenije,  
elektronski naslov: janez.poklukar@KIS-H2.si

### UVOD

Varoza je še vedno eden od glavnih problemov slovenskega čebelarstva. Veseli nas, da so tudi v pristojnih veterinarskih službah sprejeli načela zdravljenja čebel z alternativnimi sredstvi in da so temu ustrezno dali v javnost jasna navodila o načinu uporabe le-teh na terenu. Navidezno se nekatere opisane rešitve v tem prispevku razlikujejo od uradno predlaganega programa veterinarske službe. Vendar le navidezno – v resnici gre za izpeljavo ali "brušenje" predlaganih postopkov. Enostavno rečeno – tako bomo po našem mnenju delali čez nekaj let.

Pri Kmetijskem inštitutu imamo za potrebe raziskovalnega dela 76 čebeljih družin na treh stojiščih. Čebelje družine so namenjene predvsem preizkušnji novih postopkov na področju selekcije čebel in tehnologije čebelarjenja.

Seveda so tudi naše čebele izpostavljene varozi. Ves čas smo se skušali izogibati uporabi in preizkušnji različnih akaricidov, ker smo menili, da je to pametno prepustiti veterinarski službi. V "fluvalinatni" dobi je bilo kakršno koli delo pri selekciji čebel na povečano odpornost proti varoi na videz nepotrebno, ker nam je varoo zelo uspešno uspevalo zatirati z različnimi kupljenimi in doma pripravljenimi pripravki. Prvo resno svarilo pred takšnim početjem so bila opozorila o pojavu novih rodov varoe, odpornih na zdravila.

Sledile so množične zimske izgube čebel na večjih območjih Slovenije. Tako smo zdaj sredi nedokončanega boja proti temu zajedavcu. Kemična zaščitna sredstva postajajo eno za drugim vse manj učinkovita. Žalostno je, da čebelar ni nikdar povsem prepričan, ali je s svojimi postopki res učinkovito uničil varoo do take mere, da nekaj časa ne bo škodovala čebelam.

Pri Kmetijskem inštitutu smo se leta 1998 odločili povsem opustiti uporabo akaricidov in za zaščito čebel uporabljati le alternativna sredstva. Uporabljali naj bi samo dve organski kislini, in sicer oksalno in mravljinčno kislino. Po treh letih še vedno uporabljamo samo omenjeni kislini, še več, imamo občutek, da ob minimalni uporabi obeh zelo uspešno čebelarimo, saj imamo vsako pomlad pred glavno pašo zelo močne družine. Poleg tega domnevamo, da na tak način uspešno pospešujemo naravno selekcijo čebel proti varozi, to pa je tudi naš poglavitni dolgoročni cilj.

Prvo, kar moram omeniti, so naše negativne izkušnje pri uporabi obeh kislín. Mravljinčna kislina varoe ne uničuje popolno, zelo pa zmanjša njeno razmnoževanje. Prav tako zelo omeji zaleganje matice, posledica tega pa je precejšnja oslabeitev čebelje družine. Dodajanje mravljinčne kisline vsem čebeljim družinam med pašno sezono in poletno pripravo čebel na prezimljanje je zelo tvegano početje. Kljub temu da je oksalna kislina v boju proti varoi zelo učinkovita, pa je za čebele tudi zelo škodljiva, če je ne uporabljamo ob pravem času in

na primeren način. Uporabljati jo smemo le pozno jeseni, ko so čebele brez zalege in kadar je v naslednjih dneh še pričakovati najvišjo dnevno temperaturo več kot 10 °C. Naš postopek uporabe obeh kislín je verjetno zanimiv tudi za vse slovenske čebelarje. Ne gre za nobeno novost, saj je bilo o tem v Slovenskem čebelarju že veliko napisanega. V nadaljevanju se bom osredotočil le na najpomembnejše postopke in opravila.

Ugotovili smo, da so v boju proti varozi čebel odločilni pomladni meseci. Obdobje od februarja do maja je hkrati tudi čas, ko čebele učinkovito zmanjšujejo število varoj v svojih panjih. Nekatere čebelje družine so pri tem bolj, druge pa manj uspešne. Čebelje družine so se v tem obdobju sposobne ozdraviti skoraj same in število varoj zmanjšati na minimum. Ugotovili smo, da je obrambna sposobnost čebel zelo odvisna od čebelarjevih postopkov. Vsako mešanje satov v gnezdu, prestavljanje zalege, vstavljanje satnic v gnezdo namreč lahko povzroči konec obdobja dejavnega boja čebel proti varozi. Pametno je, da se v tem pogledu odpovemo umetnemu razširjanju gnezda z vstavljanjem praznih satov ali satnic med zalego ter da morda tudi tvegamo prehod manjšega števila čebeljih družin v rojilno razpoloženje. Ob boju proti varozi torej odpade tudi vsakršno prevešanje zaleženih satov. Če so družine dovolj močne, raje odvezamo krajne zaležene sate in pripravimo nove narejence.

V sredini aprila vsaj za teden dni vstavimo pod gnezdo kontrolne plošče in ugotovimo dnevni odpad varoe. Če je ta večji od števila 4, potem družini v naslednjih nekaj mesecih ne bo sami uspelo zmanjševati števila varoj. Pomagamo ji z dodatkom 70 ml mravljinčne kisline v hlapilniku z dolgotrajnim delovanjem. Čez 16 dni še enkrat vstavimo 70 ml te kisline in družina bo tako lahko normalno prežvela do poletja. Z dodatkom mravljinčne kisline zelo učinkovito preprečimo prehod varoe iz okuženih družin v druge družine in s tem pomembno vplivamo na poznejšo splošno stopnjo okužbe čebel v celotnem čebelnjaku. In še nekaj – po vsakem končanem zasilnem zdravljenju je priporočljivo takoj zamenjati matico. Druga matica namreč sproži povečano čistilno vedenje čebel, ne glede na prekinitev zaleganja.

V obdobju rojilnega razpoloženja čebel varoa na videz izgine iz čebeljih družin. Čebele so v tem obdobju bolj pozorne na nevarnost in same uspešno omejuje varoo pri njenem razmnoževanju. Niso pa je uničile. Po dosedanjih rezultatih dnevni odpad varoe maja in junija ni nobeno merilo, ki bi napovedovalo poznejšo stopnjo okuženosti čebel.

Julija je dnevni odpad varoe že zelo dobro merilo za napoved poznejšega števila varoj v čebelji družini. Če je bilo število odpadlih varoj na dan večje od dve, smo tej družini takoj dodali 70 ml mravljinčne kisline v hlapilniku z dolgotrajnim delovanjem. Čez 16 dni smo še enkrat vstavili drugih 70 ml. Seveda nismo pozabili na menjavo matice. Družina je potem po navadi normalno preživela do sredine septembra. Pri kontroli odpadlih varoj avgusta smo spet vstavili mravljinčno kislino samo v tiste družine, pri katerih je odpadlo več kot pet varoj na dan.

Ob skrbnem spremljanju števila dnevnega odpada varoj smo konec aprila leta 2000 dodali mravljinčno kislino samo eni družini, julija trem, avgusta pa dvema. Pri skupnem številu 76 pomeni, da smo med aktivno sezono zasilno zdravili le 8 odstotkov čebeljih družin in s tem učinkovito preprečili selitev varoe v preostale čebele panje. Večina čebeljih družin se je pozno poletu zelo uspešno pripravila za zimo.

V sredini septembra smo vsem čebeljim družinam dodali 70 ml mravljinčne kisline. S kislino smo uničili del varoj, razkužili panje in matice omejili pri zaleganju, kar smo navsezadnje pravzaprav tudi želeli do seči. Naj pojasnim, da so zadnje jesenske generacije čebel zelo kratkožive in ne preživijo zime, v tej zadnji zalegi pa se varoa zelo hitro razmnožuje. Tri tedne pozneje, v sredini oktobra, so bile vse čebele družine

brez zalege in pripravljene na dodatek oksalne kisline (35 g oksaldihidrata v litru sladkorne raztopine 1 : 1). Pripravek smo vnesli v zasedene ulice, v vsako po 5 ml.

Kljub minimalni porabi alternativnih sredstev nam je torej uspelo zazimiti močne in zdrave čebelje družine. Ne vidim nobenega razloga, da česa podobnega ne bi storili tudi drugi čebelarji in se tako odpovedali uporabi drugih akaricidov. Gre za povsem preproste postopke, ki so izvedljivi tudi v večjih čebelarstvih obratih, saj dodatna dela opravljamo zunaj glavne rojilne sezone. Pri odločitvi za tako delo si moramo za vsak panj pripraviti naslednjo dodatno opremo:

I. testno mrežo s testnim listom, ki ga vstavimo pod gnezdo v plodišče (dobri so tudi plastični mrežni lovili varoj);

II. hlapilnik za mravljinčno kislino (ugoden je hlapilnik tipa Nassenheider, zelo dobre izkušnje imamo z novim hlapilnikom Medja P, ki smo ga predelali tako, da je posodica za kislino na sredini izhlapevalne podlage);

III. 85-odstotno mravljinčno kislino za uporabo v živilstvu;

IV. mešanico oksaldihidrata v sladkorni raztopini;

V. zaščitne rokavice in zaščitna očala.

Čez leto moramo kontrolirati vse čebelje družine, pri tem pa ne smemo nobene izpustiti. Če smo pri delu temeljiti, potem bo uspeh zagotovljen.

In še to. Občasno se kdo od čebelarjev pohvali, da mu uspeva nadzirati varoo brez uporabe kakršnih koli kemičnih sredstev. Še do nedavna smo v takih primerih predvidevali dvojje: ali čebelar laže ali pa bo izgubil čebele. Iz dneva v dan pa sem vse bolj prepričan, da obstaja tretja rešitev – spodbujanje čebel k boljšemu obvladovanju varoe s tehnološkimi postopki, predvsem spomladi pred začetkom rojilnega razpoloženja čebel.



## POMEN DETELJ V ČEBELARSTVU, ŽIVINOREJI IN POLJEDELSTVU

Detelje spadajo v družino metuljnic, teh pa je približno 7000 vrst. V registru flore Slovenije je 48 vrst detelj. Gospodarska vrednost detelj je večkratna. Veliko hranilno vrednost imajo kot krma rastlina, saj vsebuje veliko količino beljakovin, rudninskih snovi, posebej kalcija in fosforja, ter vitaminov A, B, D, E, K.

Detelje s hranili bogatijo zgornje plasti zemlje, saj imajo globok in močan koreninski sistem: korenine črne detelje in lucerne segajo do 2,5 m globoko, esparzete pa celo do 5 m globoko. Zaradi simbioze z bakterijami, ki živijo na njihovih koreninah in vežejo dušik iz zraka, bogatijo tla z dušikom. Na ta na-

čin »pridelajo« celo do 300 kg dušika na hektar in seveda občutno obogatijo rodovitnost tal. Zaradi vseh teh lastnosti so detelje odlični predposevek za vse poljščine v kolobarju.

Pred leti so bile detelje cenjene kot najboljša beljakovinsko-vitaminska krma za živino. Z uvedbo beljakovinskega izvora, cenene mesno-kostne moke, izdelane iz ostankov poginulih živali, tudi bolnih, in ribje moke, so detelje utonile v pozabo. Posledice teh umetnih hranil so bile pogubne za živino, saj se je pojavila t. i. bolezen norih krav.

Upam, da smo v Sloveniji še pravočasno prepo-

vedali uporabo mesno-kostne moke in se bomo zdaj spet vrnili k preizkušnim dobrim medečim deteljam.

Še bolj kot živinorejcem in poljedelcem so detelje koristne nam čebelarjem. Cvetijo od pomladi do jeseni in po večini zelo dobro medijo. Detelje so enoletne, dveletne ali trajne. Najbolj medeča med njimi je enoletna facelija. Cveteti začne 45 do 50 dni od setve in cveti do 40 dni. Donos medu v ugodnih razmerah je lahko do 1000 kg na hektar. Za medenje pa facelija potrebuje toploto, zato pozne jesenske setve ne medijo.

Esparzeta ali turška detelja je večletnica z razvejanim debelim stebлом, ki zraste več kot meter visoko. Cveteti začne maja in cveti do 40 dni. Po košnji začne spet cveteti čez mesec dni. Na njej čebele naberejo do 500 kg medu na hektar.

Dobro medeči sta tudi dveletni bela in rumena medena detelja. Imata močno, trdo in razvejano steblo, ki zraste do 1,5 metra visoko. Cvetita od junija do septembra, donos medu je lahko 400 kg na hektar.

Dobra krmna in medeča detelja je enoletna, prezimna rdeča detelja ali inkarnatka. Če jo sejemo avgusta, prezimi in jo lahko dvakrat kosimo, potem pa odmre. Donos medu je lahko 300 kg na hektar.

Dobro medeči sta tudi črna detelja in lucerna. Izločita veliko medicinske (do 250 kg na hektar), vendar ju čebele ne obiskujejo rade: črne detelje se izogibajo zaradi globokih cvetov (dosegljivi so čmrljem), lucerne pa zaradi zapletenega mehanizma cveta.

Pri nas je najbolj razširjena bela detelja. Raste na vseh nižinskih in višinskih pašnikih, na neplodnih in plodnih tleh. Za razliko od večine detelj, ki imajo raje bazična tla, ta detelja raste tudi na kisljih tleh. Poleg lucerne je najboljša zbiralka dušika iz zraka, saj tla obogati tudi s 400 kg dušika na hektar. Je najnižja od vseh detelj, višje so le selekcionirane bele vrste, kakršna je na primer švedska detelja. Bela detelja cveti od maja do pozne jeseni oz. mraza in dobro medí.

Dobro medí tudi gorska bela detelja, ki zraste od 15 do 60 cm visoko. Cveti od maja do julija in daje do 350 kg medu na hektar.

Pomembni sta še enoletni detelji: perzijska in aleksandrijska. Pri nas ju sejemo pozno spomladi, zanju pa je značilno, da zelo hitro rasteta. Možne so tri do štiri košnje in obe zelo dobro medita.

V družino dobro medečih metuljnic sodijo še metelke, nokote, grašice (teh je v Sloveniji 34 vrst), zrnate stročnice, bob, soja, fižol, grah itd.

Pri večini detelj sem napisal donos medu na enem hektarju; brez dvoma so ti zelo visoki. Za primerjavo naj omenim nekaj vsem znanih rastlin:

Tako npr. na breskvi čebele naberejo do 20 kg medu na hektar, na črnem trnu do 25 kg na hektar, na bučah in kumarah do 30 kg na hektar, na rumenem drenu do 20 kg na hektar, na hruški pa do 18 kg na hektar.

Te podatke navajam čebelarjem v premislek. Samo dobre paše, dovolj velik panj in dobra mlada matca so pogoji za uspešno čebelarjenje.

*Ivan Bračko, Maribor*

## O MEDENI BERI IN DELU OPAZOVALNO-NAPOVEDOVALNE SLUŽBE MEDENJA

**Pavel Zdešar – Nadaljevanje in konec**

Avtomatski odzivnik se je izkazal kot daleč najbolj primeren, hiter in množičen način strokovnega obveščanja za uspešnejšo pridelavo. Tako kot minula leta je stran 145 na TELETEKSTU stalno zapolnjena s čebelarstvo tematiko. Po preizkusnem preverjanju in obratovanju leto prej smo v sezoni 2000 redno polno obratovali s 15 najmodernejšimi avtomatskimi postajami, ki so plod naših načrtov in so jih izdelali vrhunski domači strokovnjaki, sočasno pa še s 35 ročnimi postajami. Vse leto smo načrtovali in izdelovali novo opremo za novih 21 izboljšanih avtomatskih elektronskih merilnih postaj. S prototipom nove elektronike in eno od postaj osnovne serije so terenski opazovalci ob sodelovanju strokovnjakov AMESA z inštituta »Jožef Stefan« testirali in določili večino načrtno izbranih lokacij za postavitev novih elektronskih postaj. Preostale bodo testirali in namestili pozimi in zgodaj spomladi. Nova naprava je vrhunski izdelek, pri katerem so odpravljene vse pomanjkljivosti osnovne serije. Strokovnjaki so dopol-

nili in varnostno zavarovali tudi vseh prvih 15 naprav, ki so namensko drugega tipa in jih uporabljamo na najtežje obvladljivih lokacijah. Vso novo stabilno opremo postaj smo strokovno zavarovali in uskladiščili do pomladi, ko jo bomo začeli trajno nameščati. Opisano nujno delo je zadnji dve leti povečalo transportne stroške. Če bomo imeli takoj na voljo dovolj denarnih sredstev za izdelavo preostale serije elektronskih naprav, bomo do nove sezone namestili vse predvidene postaje in s tem končali načrtovani projekt. Ob morebitnih proračunskih težavah bomo izdelavo elektronskih delov odložili še za eno sezono, ker imajo drugi projekti prednost. Sicer pa zaradi nepredvidene velike strokovne zahtevnosti projekta z njegovo izvedbo že zamujamo eno sezono.

V opazovalno-napovedovalni službi si bomo ob vaši podpori prizadevali za natančno končno izvedbo te tehnične posodobitve in njenega brezhibnega trajnega delovanja v prid dolgoročnega razvoja našega

čebelarstva. Zadržano in skromno pa bi opozoril, da smo od prvih začetkov snovanja te službe leta 1992 zaradi njenega skoraj nepretrganega delovanja in posodabljanja zdaj za obveščanje slovenskih čebelarjev moderno opremljeni. Ob finančni podpori Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter na podlagi znanja slovenskih obrtnikov in vrhunskih tehnoloških strokovnjakov smo čebelarstvu svetu pripravili prvovrstno presenečenje. Spoznali ga bodo ob predstavitvi našega čebelarstva med pripravami na kongres APIMONDIA 2003. Da bo tako, naj opišem prvo izkušnjo. Kot eden prvih je naše čebelarstvo, življenje ter navade ljudi in lepote naše dežele že jeseni, torej ob koncu pašne sezone, deset dni spoznaval britanski dopisnik, čebelarski strokovnjak in svetovni popotnik. En dan je bil tudi gost opazovalno-napovedovalne službe medenja. V okviru strokovnih nalog je bil tiste dni pri nas na praksi tudi študent agronomije, iz gozdov pa je bilo treba pospraviti avtomatiko. Ne da bi spreminjala delovne načrte, sva napovedanega gosta vzela s seboj na delovno pot. Živo se je zanimal za vsako podrobnost o tradiciji, organiziranosti in pomenu službe ter naravi dela. Poznal je celo proizvajalce mane ... Še posebej je spraševal o naši čebeli, Janši, Glavarju, Žnideršiču in panjskem sistemu, pa tudi to, kakšen čebelnjak je Slovenija podarila britanski kraljevi družini. Zanimalo ga je, kako vzgajamo čebelarje in učimo študente ... Podrobno si je ogledal lične čebelnjake in prevozne enote s čebelami, ki smo jih srečevali na Logaški planoti, na Javornikih in v okolici Snežnika. Občudoval je nepopisno lepoto, močnost in vzorno urejenost teh gozdov. Ko smo zagledali visoko divjad, si je zaželel videti tudi evropskega medveda v naravnem okolju. Ko pa je na vsakih nekaj deset kilometrov zagledal lično hišico na visokem podstavku, iz katere sem vzel elektronsko napravo, je nepopisno presenečen prosil, če jih lahko fotografira. Z občudovanjem in pristnim angleškim humorjem je pristavil: »Česa takega pri čebelarjih in v gozdu nisem videl še v nobeni deželi, pa sem obšel že skoraj ves svet. Mi Anglosaksonci si ne damo v nobeni dejavnosti preveč soliti pameti. Ampak to je prava čebelarska NASA, sredi prelepe

divjine, v deželi, ki sem si jo prej predstavljal čisto drugače.» Smeje mi je stisnil roko in me povabil v Veliko Britanijo, jaz pa sem oba sopotnika povabil na Mašun. Naš gost tam ni mogel prehvaliti izvrstnega srninega golaža in košutinega zrezka. Ob jedi je še enkrat izrazil veliko občudovanje posebnosti in zakoreninjenosti našega čebelarstva ter lepote naših gozdov. Spustili smo se s prijetno hladnih Javornikov v toplo Vipavsko dolino ali »mini Kalifornijo«, kot se je izrazil britanski dopisnik. Naporen dan smo sklenili še z ogledom čebelarskega bisera Primorske, galerijo in čebelarstvo zakoncev Šivic v Šempasu. Tja smo prispeli prav tedaj, ko sta iztočila škržatovo bero in vračala satje v medišča. Precej žejne sta nas najprej prijazno postregla, potem pa se je začel ogled. In pokazalo se je, kaj lahko složna, delavna in strokovna slovenska čebelarska zakonca ter svetovna popotnika na svojem domu pokažeta popotniku in čebelarskemu dopisniku z Britanskega otoka. Polnega nepozabnih vtisov in utrujenega sva prijaznega Britanca peljala na Obalo. Tam naj bi počival in zapisoval svoje vtise. Že v mraku sva v Bertokih pospravila še zadnje merilno postajo in se vračala s polnim prtljažnikom čebelarske elektronike. Študent je povedal, da je bil to zanj najbolj poučen in najlepši dan celotne prakse. Prvič je videl tako lepe gozdove in toliko zanimivosti v čebelarstvu. Odgovoril sem mu, da bo kot skorajšnji inženir kmetijstva moral temeljito spoznati domovino, čebelarstvo pa je pri nas le majhen, čeprav pomemben del kmetijstva, gozdarstva in prehrane, kot promocijska možnost pa prava paradna disciplina. Za katero koli smer potovanja po Sloveniji se odločimo, povsod bomo videli veliko zanimivosti in lepote ter v večini primerov tudi vzorno urejena čebelarstva. To svojevrstno tisočletno združenje in življenje naših ljudi s kranjsko čebelo bomo v prihodnjih letih s ponosom pokazali še tako zahtevnemu strokovnjaku ali turistu. Nas čebelarje krasijo dobronamernost, marljivost in potrpežljivost. Ob zadržanosti v svoje delo in ob svoji skromnosti znamo biti tudi gostoljubni. Žal jih med nami ni veliko, ki bi znali tekoče govoriti tuj jezik, med nami pa je malo tudi mladih, in prav to je naša velika pomanjkljivost.

## OBDAVČITEV ČEBELARJEV

Julij Gabršček – (Nadaljevanje in konec)

**PRAVILNIK o veterinarsko-sanitarnih pogojih za proizvodnjo živil živalskega izvora ter oddajo v promet za javno porabo (Uradni list RS, št. 91/99 in 38/00):**

Ta pravilnik predpisuje veterinarsko-sanitarne pogoje, ki jih morajo glede higiene, graditve, higien-sko-tehnične ureditve, opreme, osebja, izobrazbe osebja, načina dela in notranje kontrole izpolnjevati živilski obrati, ki proizvajajo in oddajajo v promet za javno porabo surovine in živila živalskega izvora (v

nadaljnem besedilu: surovine, živila), da bi na ta način zagotovili proizvodnjo in promet zdravstveno ustreznih živil, varovali zdravje porabnikov in okolja, preprečili širjenje kužnih bolezni in zagotovili ustrezno varstvo živali.

### 3. člen

**Določbe tega pravilnika se ne uporabljajo za med, ki ga pridelovalci neposredno oddajajo v promet končnemu porabniku.** Obrati za zbiranje, predelavo in skladiščenje medu morajo biti organizira-

ni v skladu z določbami tega pravilnika. (Spremembe in dopolnitve pravilnika, Uradni list RS, št. 38/00).

#### 138. člen

Pogoji za proizvodnjo in promet medu in izdelkov iz medu (prostori obratov za predelavo medu)

1. Obrat za obdelavo, predelavo in skladiščenje medu in drugih živil, ki imajo za podlago med, mora imeti, odvisno od načina dela in vrste proizvodnje, po tehnološkem vrstnem redu funkcionalno povezane in tehnično opremljene prostore:

- prostor za sprejem surovine,
- prostor za obdelavo, predelavo in polnjenje,
- prostor za skladiščenje in odpremo gotovih izdelkov,
- prostor za razkuževanje opreme in skladiščenje oprane in razkužene embalaže,
- prostor za uradne veterinarje,
- garderobe in sanitarne prostore,
- prostor za skladiščenje materiala za pakiranje.

2. Veterinarski inšpektor lahko v postopku izdaje predhodnega soglasja na podlagi predpisov o veterinarstvu dovoli, da se posamezni delovni postopki sprejema, obdelave in predelave medu **izvajajo v istem prostoru**, če je zagotovljenega dovolj prostora

za namestitvev strojev in opreme in ni nevarnosti za kontaminacijo medu ali izdelkov iz medu.

(Komentar k temu pravilniku je objavljen v Slovenskem čebelarju, št. 3/00, str. 66, z naslovom »Ali bomo slovenski čebelarji sploh še čebelarili?«.)

#### Pravilnik o splošnem označevanju predpakiranih živil

V Uradnem listu RS, št. 71/00, je pod zaporedno številko 3346 10. 8. 2000 izšel nov Pravilnik o splošnem označevanju predpakiranih živil.

Le-ta ureja označevanje živil, ki so v prometu kot predpakirana živila (v nadaljnjem besedilu: živila) in so brez nadaljnje predelave namenjena porabnikom in obratom javne prehrane.

Z dnem uveljavitve tega pravilnika je prenehal veljati Pravilnik o splošnem označevanju predpakiranih živil (Uradni list RS, št. 30/99 in 59/99), objavljen v Slovenskem čebelarju, št. 10/99, str. 297.

#### Pravilnik o medu (Uradni list RS, št. 30/99)

Ta pravilnik določa minimalne pogoje kakovosti, ki jih mora pri proizvodnji in prometu izpolnjevati med, ter postopke in metode za kontrolo medu. Objavljen je v Slovenskem čebelarju, št. 9/99, str. 261.



## TEHNOLOGIJA DVOMATIČNEGA ČEBELARJENJA

Avgust Ošljaj – Lendava

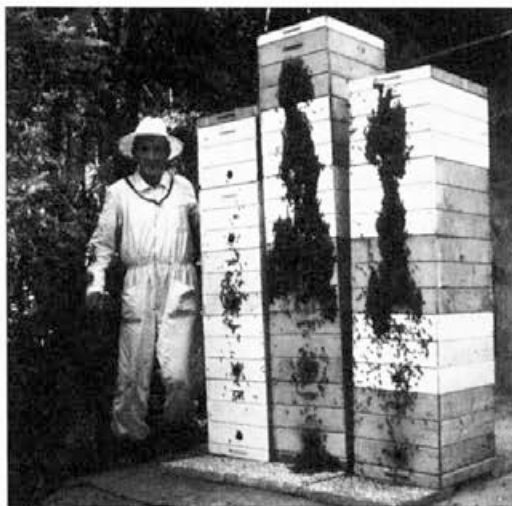
Vse v naravi ima dvojno podobo. Čebelja družina temelji na združbi dvojnih samic (delavk – matic), a tudi med delavkami se med letom pojavi dvojnost (aktivne kratkožive – pasivne dolgožive). Najpomembnejša za razvoj in kakovost čebelje družine pa je dvojnost matice – troti. Ta obstaja le od aprila do avgusta in tedaj je pod določenimi pogoji v panju lahko tudi več matic. Prvi pogoj za to so aktivne kratkožive delavke, kajti dolgožive delavke sprejmejo le eno matico. Poleg tega so pomembni še dotok hrane, več nepokrite zalege in navzočnost trotov. Ne nazadnje je potreben še ustrezen panj, ki omogoča ločitev matic in dobro medsebojno komunikacijo čebel.

#### POSTOPEK

Med medenjem češnje, repice in sadnega drevja združim dve družini, ki sta prezimili ena nad drugo, ločeni le s folijo, nad celo matično rešetko. Hiter dvig AŽ naklade in odstranitev folije je poseg, ki ne zmoti čebel. Združitev je navzven neopazna, saj družini še naprej izletavata vsaka skozi svoje žrelo na nakladi. Redkokdaj se pojavijo manjši spopadi, in če se to zgodi,

vložim na rešetko papir, da se družini združita počasi. V AŽ nakladah imam satje, ki je po večini zgrajeno do spodnje letvice (kar sem dosegel z obračanjem cele AŽ naklade med pašo). Tako sati vsake naklade čebelarji omogočajo navpičen prehod. Sati so natančno eni nad drugimi, prav tako ulice. To omogoča optimalne kemične, fizikalne, zvočne in druge komunikacije čebel. Podnica z mrežo je ob pašah, prevozih ali ob vročini popolnoma odprta. Veliko spodnje žrelo je pravilo dvomatičnega čebelarjenja, sam pa preučujem prednosti in pomanjkljivosti več žrel, zato imam žrelo odprto v vsaki nakladi.

Poglavitna aktivnost dvomatičnega panja je usmerjena na paše, brez njih ni tega načina čebelarjenja. Zato potrebuje panj še dve do tri mediščne naklade. Pomembno je tudi, da je v panju vedno 20 do 30 odstotkov praznega satja (med pašo naj bodo to satnice). V dveh nakladah pod rešetko je praviloma močnejša družina, ena družina (ali več) nad njo pa ima vlogo regulatorja razvoja. Kadar sta obe družini enako močni, zgornji občasno odzvamem kakšen sat pokrite zalege. Pregled družin je težaven, zato kontroliram aktivnosti na



G. Avgust Ošljaj s svojimi dvomatičnimi AŽ nakladnimi panji.

## MOJE IZKUŠNJE Z DVOMATIČNIM ČEBELARJENJEM

Danilo Bedek

Čebele poznam že od mladega. Naš sosed je namreč imel čebele v koših in pozneje v tako imenovanih »njzerjih«. Toda takrat se mi še sanjalo ni, da bom nekoč tudi sam čebelaril. Dogodke s čebelami sem zato doživljal bolj mimogrede. Na užitek pri čebelarjenju ali materialne dobrine, povezane s to dejavnostjo, tedaj sploh nisem pomislil. Najmanj pa sem vedel o tem, koliko čebele ob čebelarjevi pomoči prispevajo za ohranitev ekosistema.

Bolje sem čebelarstvo in čebele spoznal leta 1993, ko sem se poročil z ženo Renato in se iz vasi Dolenci preselil v Moščance vas pri Murski Soboti. Njen oče, zdaj moj tast, je že »star« čebelar, vendar je tedaj imel v svojem čebelnjaku le kakih deset družin v AŽ panjih.

Priznati moram, da sem sprva zelo čudno gledal, ko sem videl, kako tasta pikajo čebele. Nisem mogel razumeti, zakaj je to mučenje potrebno. V začetku sploh nisem hotel v bližino, saj sem se zelo bal pikov. Ščasoma pa je tastu vendarle uspelo, da me je privabil v čebelnjak. Pomagal sem mu pri točenju ali pa ob pregledih poprijel kakšen sat. Nekoč pa sem tak sat, poln čebel in zalege, spustil iz rok, ker so me čebele začele pikati. Povedal mi je, da česa takega ne smem nikoli več storiti. Graja mi je pomagala, ker nisem hotel veljati za strahopetca, sem se počasi navadil na pike.

Sam sebi ne morem verjeti, kako sem lahko kljub začetnim odporom postal pravi zasvojenec s čebelami in njihov ljubitelj. S tantom sva postopno začela večati in posodabljati skupno čebelarstvo. Ker sem po poklicu tesar, sem se lotil popravil starih in izdelave novih panjev in tudi čebelnjakov.

Zdaj imava v deset- in dvanajststnih (!) AŽ panjih 84 pridobitnih in 26 pomožnih družin. Za prevoze na paše imava tudi predelan tovorjak.

Odkar se ukvarjam s čebelami, se učim iz vse čebelarke literature, ki mi je dosegljiva. Največ iz Slovenskega čebelarja. V njem sem zasledil tudi članke g. Debela-

žrelu in panj le redkokdaj odpiram. Z mikrofonom pa skozi žrelo preizkušam učinkovitost avdiopregledov, in sicer tako, da zvoke posnamem in oblike zvočnih krivulj analiziram na računalniku. Za mlade čebelarje so to brez dvoma privlačne raziskave.

V dvomatičnem panju so družine v razvlečeni pozno-razvojni stopnji (več matic, troti, dosti zalege), zato RŦJENJE pri njih PRAVILOMA IZOSTANE. Po pašah družini ločim in obvezno zatiram varoe, kajti v velikem panju se tudi varoe dobro razvijajo. Vso pozomost namenim razvoju avgustovskih dolgoživih delavk in zalogam. Dvomatična družina se vedno sama zmanjša na velikost enomatične, zato je bolje prezimiti ločene družine.

### SKLEP

Dvomatični način čebelarjenja poenostavlja čebelarjeva opravila, povezana z razvojem in rojenjem, težavnejši pa so pregledi in zdravljenje čebel. Poleg tega pri tem načinu čebelarjenja gospodarneje uporabljamo opremo in prostor in imamo tudi znatno večje donose medu.

ka o »zakladnem« čebelarjenju z AŽ panji. V mizarstvu Krže na Vrhniki sem kupil eno zaklado. Nekateri čebelarji so me ob tem nekam čudno gledali in me prepričevali, da s tem ne bo uspeha. Sem pa dovolj trmast in se hočem o vsem prepričati sam.

Prvo leto z zaklado res ni bilo velikega uspeha. Gnezdo družine sem pustil v AŽ panju, zaklado pa uporabil za medišče. Vendar je družina izrojila in boljši rezultati na paši so bili zaradi moje lastne napake izgubljeni. Na drevesu sem ogrebel velikanski roj, medu pa ni bilo več kot v navadnem panju. Bil sem nekoliko razočaran, pa še tast me je zbadal, češ, saj sem ti rekel, da iz tega ne bo nič!

Po tem neuspehu sem natančneje prebral navodila o tem načinu čebelarjenja. Sklenil sem preizkusiti način, ki ga najbolj priporočajo in pri katerem prestavimo gnezdo v zaklado za matično rešetko. Postopek sem časovno prilagodil pašnim razmeram v okolici in uspehi so odslej čudoviti! Pridelam več kot 50 kg na akacijevi paši! Tudi pridelek s kostonja je veliko večji kot v drugih panjih.

Tretje leto uporabe zaklade pa sem doživel nekaj, česar nikoli ne bi verjel, če ne bi sam videl. Ob pregledih družine v AŽ panju z zaklado sem vedno pogledal samo v zaklado, v kateri je bilo prestavljeno gnezdo. Ker ni bilo nikakršnih znamenj, nisem ukrepal. Prostornina 3U AŽ satov v AŽ panju z zaklado je velika, zato se mi je počasi zazdelo čudno, ko sem opazil, da čebele posedajo na bradi. Šele tedaj sem se odločil pogledati tudi preostale sate. Na svoje veliko presenečenje sem našel 12 satov lepe, strnjene zalege v obeh etažah AŽ panja, med katerima imam distančni vložek. Sprva nisem mislil, da je tam kakšna druga matica, čeprav se mi je zdelo čudno, ker je prestavljena matica tudi v zakladi za matično rešetko lepo zalegala. Šele ko sem matico našel tudi spredaj in videl njeno oznako s številko, sem vedel, da je to matica iz moje pomožne družine, ki je pred tem rojila,



roja pa nisem ogrebel. Vse matice imam namreč označene in nobeni ne strizem kril.

Kako je ta tuja rojna matica, ki je bila sicer iz mojega čebelnjaka, prišla k družini v AŽ panju z zaklado, mi ni jasno. Ugibam, da morda ni mogla leteti z rojem in se je zatekla v ta panj, ki je v spodnji vrsti. Sicer pa se je pogosto zgodilo, da je v čebelnjaku hkrati rojilo več družin.

Se bolj čudno je, da se mi je podobno zgodilo tudi zadnji dve leti, torej tri leta zapored! V omenjeni AŽ panj, ki je imel gnezdo v zakladi, sta se znova naselili matice. Tudi tokrat sem na podlagi oznak lahko natančno ugotovil, iz katerih izrojnih družin izvirata pribegli matice.

Največje presenečenje pri mojem poskusu nehotenega dvomatičnega »zakladnega« čebelarjenja z AŽ panji pa je še sledilo. Ves čas rojilnega obdobja, ko sta v panju zalegali dve matice, ni bilo nobenih znamenj rojenja! Ko sem se prvo leto proti koncu rojilnega obdobja oziroma

po opisanem dvomatičnem »dogodku« odločil, da odvzamem sprednjo matico skupaj z nekaj sati zalege in čebel, sem že po enem tednu v zakladi pri preostali matici našel obilo rojnih matičnikov! Tudi naslednji dve leti se je po odstranitvi ene matice zgodilo enako. Vse to po mojem mnenju potrjuje domnevo, da tako urejena dvomatična družina, kot sem jo opisal, ne roji. Dodajam še podatek, da med čebelami obeh gnezd v istem panju z enim (spodnjim) žrelom nisem opazil nobenega sovraštva!

Seveda se zavedam, da je samo en panj z dvomatično ureditvijo premalo za preveritev poskusa. Popolnoma se strinjam z g. Debelakom, da bi takšne poskuse moralo dalj časa izvajati večje število čebelarjev in vanje vključiti tudi večje števile panjev. Med njimi bom skoraj gotovo tudi jaz!

Lep pozdrav iz Prekmurja!

## PROBLEM S TROTI PRI VEČMATIČNEM ČEBELARJENJU

(Prispevek k preučevanju posebnih protirojnih ukrepov)

Marjan Debelak

Najprej naj omenim, da s troti ni nobenih problemov, če imamo pri večmatičnem čebelarjenju odprta žrela v vseh panjskih oddelkih, v katerih so posamezna gnezda (z zalegajočimi maticami), ki sestavljajo večmatično enoto. Podobno je pri enomatičnem čebelarjenju, če prestavimo čebelno in trotovsko zalego v oddelek nad matično rešetko ali za njo in imamo mediščno žrelo odprto. Troti, čebele in tudi kakšna nesprašena matica lahko skozi odprta žrela poljubno izletavajo.

Vendar pri taki obliki večmatičnega čebelarjenja (z odprtimi žreli v vseh oddelkih, ki imajo matico in zalego) rojenja ne preprečimo, temveč le omilimo, to pa je seveda daleč od popolne preprečitve! To lahko razberemo s pozornim branjem številnih poročil o večmatič-

nem čebelarjenju v tuji čebelarški literaturi. Take so tudi moje izkušnje, o katerih sem že pisal v Slovenskem čebelarju.

Problem s troti se pojavi, če želimo najti popoln protirojni učinek in čebelariti večmatično samo z enim (spodnjim) odprtim žrelom. Takrat troti, ki so izleženi ali preneseni v oddelke nad matično rešetko ali za njo, na običajen način ne morejo na prosto.

**Kaj se zgodi, če v takem primeru ne storimo ničesar?**

– Troti, ki želijo na prosto v teh oddelkih, v obdobju prašenja čebel iščejo izhod, povzročajo nemir in ovirajo prehode čebel skozi matično rešetko. Poleg tega tro-

### VABILO NA TEČAJ ZA ČEBELARJE ZAČETNIKE

Čebelarstvo društvo Šmartno ob Paki bo aprila organiziralo tečaj za čebelarje začetnike. Tečaj bo trajal od 23. do 26. aprila vsak dan od 17.30 naprej. Prijave sprejemamo na telefonsko št. 031 – 858 687 ali pisno na naslov ČD Šmartno ob Paki, Gavce 57, 3327 Šmartno ob Paki.

ČD Šmartno ob Paki

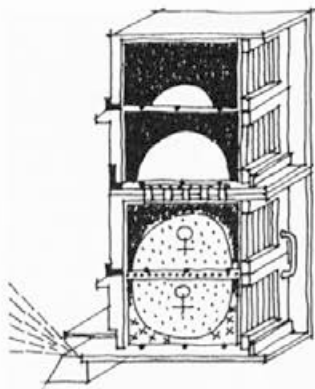
### POJASNILO KOMISIJE ZA SELEKCIJO KRANJSKE ČEBELE PRI ČZS

#### Zavzemamo se za kranjsko čebelo

V 1. številki letošnjega SČ je bil objavljen članek, ki ga je iz francoščine prevedel in priredil prof. dr. Jurij Senegačnik: »Bolezni in dejavniki, ki povzročajo plazenje čebel«. V poglavju »Selekcionirati čebeljo raso in vzrejati kakovostne matice« je med drugim tudi zapisano: »Zato je treba tedaj, ko so vremenske razmere ugodne in ko je na voljo dovolj cvetnega prahu, uvajati najboljše prilagojene čebelje pasme, jih s križanjem izboljševati in v obdobju, ko je družina sredi najlepšega razvoja, vzrejati matice«.

Pasme pa so italijanska čebela, temna čebela itd. Vemo, da je omenjeni nasvet mišljen za Francijo. V Sloveniji se komisija zavzema samo za gojenje kranjske čebele, in to tudi vztrajno poudarja. Zavzemamo se za čim čistejšo vzrejo matic slovenske avtohtone kranjske čebele, ki jo štejemo tudi za našo kulturno dediščino in smo jo zaščitili s kolektivno znamko AUTHENTIC CARNOLIAN. Utemeljeno svarimo pred vnašanjem kakršnih koli tujih pasem čebel, saj kupci naših matic v tujini iščejo matice čiste kranjske pasme, ne pa križance.

Komisija za selekcijo kranjske čebele pri ČZS,  
predsednik mag. Franc Javornik



Na risbi je prikazan primer namestitve **tretjega obhodnika** v obliki rebraste cevke, ki jo vtaknemo v izvrtani luknji v stranski letvici panjskih okenc.

Namenjeno za preizkus domnevno nerojnega dvomatičnega čebelarjenja (in druge potrebe). Risba prikazuje AŽ »dvojček«, sestavljen po sistemu AŽ »maksi« (različica z izvrtanimi povezovalnimi luknjami).

Zamiselnica in risba: Matjan Debelak

ti sčasoma tudi umrejo in čebele jih ne morejo odstraniti iz panja. Sicer jih razstavijo na posamezne kose in te potem zlečejo skozi matično rešetko. Ne morejo pa zgrijeti hitinastih trotnih oprsij, zato ta ostajajo na dnu oddelkov. Če je dno prekrito z matično rešetko, se na njej nabirajo suhe hitinaste kroglice in ovirajo prehode čebel. To sicer po mojih izkušnjah nima kakšnih posebnih negativnih vplivov na končne rezultate čebelarjenja niti zaradi tega družina ne propade, vendar gotovo ni najboljše rešitev.

#### Kaj pa bi bilo bolje?

– Če imamo čas in voljo, lahko občasno, na primer enkrat na teden, med prašenjem čebel za kakšno minuto v teh, z matično rešetko zaprtih oddelkih, odpremo žrela.

– Če imamo nekoliko manj časa, po končanem prašenju vsake dva do tri tedne ta žrela odpremo za dalj časa, da čebele same odstranijo mrtve trote in njihove ostanke. Seveda pa to lahko opravi tudi čebelar, če odpre panj.

Po moji presoji pa bi bilo še bolje naslednje:

– Trotom v teh oddelkih ponudimo prost prehod v tisti oddelek z matico in njeno zalego, ki je pri edinem

odprtem izhodu (žrelu) iz panja! S tem omogočimo tudi možnost spreleta trotoev na prosto. To dosežemo s cevnim »obvozom« matične rešetke. Prehod skozi cevko bodo našli troti, ker imajo dovolj časa za iskanje, in seveda tudi kakšna čebela, čeprav imajo čebele veliko krajših in vabljivejših prehodov skozi matično rešetko. Že iz stare čebelarje literature je znano, da se matice takih, razmeroma ozkih in dolgih prehodov izogibajo in jih uporabijo le v izjemnih razmerah (ob rojenju, ob odhodu na praho ...).

Spomnim naj, da za potrebe našega preučevanja morebitnega popolnega protirojnega delovanja večmatičnega čebelarjenja ne bi bilo koristno speljati trotni »obvoz« naravnost iz panja, tako da trotom in med njimi tudi čebelar pred tem ne bi bilo treba skozi gnezdo druge družine!

AŽ panji starejše izvedbe imajo sicer zelo domiselno urejene predore mimo matične rešetke v prednji panjski steni, od zgornjega (mediščnega) žrelca do stropa verande nad spodnjim žrelom. Vendar vsaj za zdaj te ugodnosti AŽ panjev pri tem poskusu raje ne uporabljamo! Čebele namreč kaj hitro lahko začnejo uporabljati to pot kot svoj glavni vhod h gnezdu nad matično rešetko! Tega pa pri našem protirojnem poskusu ne želimo, ker hočemo spoznati domnevne protirojne vplive popolnega mešanja čebel v večmatičnih panjih (vplive njihovih feromonov ter drugih čebeljih sporočil).

#### Kako pa naredimo trotni »obvoz« po naših željah?

– Uporabimo v notranjosti nekoliko hrapavo približno 50 mm dolgo cevko s premerom približno 12 mm. Ta je sicer lahko tudi nekoliko širša in daljša, če to zahtevajo posebne prilike (na primer v obliki rebraste cevi na zunanji strani, med ustreznima okencema AŽ panja ali na zunanji strani med dvema nakladama pri nakladnih panjih). Lahko je to seveda tudi izvrtana luknja skozi podnico in strop povezanosti (AŽ) panjev.

– »Obvozno« cevko ali izvrtan predor si omislimo na zadnjem (!), stranskem (!) delu notranjosti panja oziroma tako, da imajo troti in čebele čim daljšo pot skozi satne ulice spodnje ali prednje družine, ki ima za vsa gnezda odprto skupno žrelo. Cevka naj bo nameščena čim dlje od zalegalnih območij obeh gnezd, da maticam ne povzroča skomin.

Ta zapis, kot tudi številne druge, namenjam predvsem našim številnim ljubiteljskim čebelarjem, ki imajo raziskovalno »žilico« in dobro voljo. Kot vidim in slišim iz sporočil, nas je takih vse več. Lepo pozdravljeni!

## TUDI ČEBELE LAHKO POMAGAJO MERITI ONESNAŽENOST OKOLJA

dr. Jože Šnajder

### Uvod

Termoelektrarna Šoštanj – TEŠ je s 755 MW moči največja elektrarna v Sloveniji. Električno energijo pridobiva s kurjenjem lignita iz Rudnika Velenje. Pri zgoznavanju premoga nastajajo tudi škodljivi plini, kot so žveplov dioksid –  $SO_2$ , dušikovi oksidi –  $NO_x$ , ogljikov dioksid –  $CO_2$  in drugi, ki gredo skozi dimnik v ozračje. Najbolj neposredno škodljiv je žveplov dioksid, ki lahko povzroča vidne poškodbe na rastlinstvu, prizadene

pa tudi živali in ljudi. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja se je potreba po električni energiji hitro povečevala. Drugod po svetu in tudi pri nas so gradili vedno večje elektrarne. Problem strupenih dimnih plinov so takrat reševali z graditvijo vedno višjih, tudi več sto metrov visokih dimnikov. Bližnja okolica elektrarn je bila sicer manj prizadeta, v ozračju daleč naokoli pa je bilo vedno več škodljivih plinov. Sledilo je obdobje sanacij termoelektričnih objektov. Poleg tega, da so ponekod

prešli na bolj čista goriva, so začeli razvijati tudi naprave za čiščenje dimnih plinov ter merilne naprave za natančno ovrednotenje onesnaženosti ozračja.

Termoelektrarna Šoštanj je pri nas prva sprejela obsežen sanacijski program, katerega končni cilj je bil zmanjšati vse škodljive vplive v okolju na zanemarljivo ali vsaj na minimalno še dovoljeno vrednost. V okviru tega programa je skupaj z inštitutom »Jožef Stefan« kot prvi projekt realizirala t. i. ekološki informacijski sistem. V okviru tega sistema so na najbolj izpostavljenih točkah, v oddaljenosti do 12 km od elektrarne, postavili sedem avtomatskih merilnih postaj, ki nenehno merijo koncentracije škodljivih snovi v ozračju ter vse meteorološke podatke. Merilne postaje so vodene računalniško, imajo sprotno obdelavo podatkov in so vključene v informacijski sistem TEŠ, tako da je mogoč stalen nadzor razmer v okolju, to pa omogoča sprotno ukrepanje. Tudi rezultati teh meritev so prispevali k odločitvi za postavitev naprav za čiščenje dimnih plinov.

Z dobrimi rezultati tega projekta smo bili zadovoljni vsi. Tako je ob obiskih na postajah večkrat stekel tudi bolj sproščen pogovor. Iz TEŠ je bil za izvedbo projekta odgovoren dipl. inž. Slavič. Ker je vedel, da sem tudi čebelar, je nekoč predlagal, da bi ob merilni postaji postavili še čebelnjak. Sam sem bil takrat vodja tega projekta na IJS in sem njegov predlog najprej imel za šalo. Kmalu potem pa sem se ob razmišljanju o tem predlogu domislil, kako bi čebele vendarle lahko koristno uporabili pri nadzoru onesnaženosti okolja na območju termoelektrarne.

### Monitoring s čebelami

Rezultati meritev na merilni postaji tako rekoč za vsako minuto kažejo, kako onesnažen je zrak na takšni lokaciji oziroma kako onesnažen zrak potuje nad merilno postajo. Na podlagi teh meritev pa ne moremo zanesljivo določiti, koliko tega onesnaženja na določeni lokaciji tudi ostane in jo obremenjuje. Še zahtevnejši je problem, če bi hoteli ugotavljati, kako je obremenjena vsaka posamezna lokacija na celotnem širšem območju, do kamor seže vpliv termoelektrarne. Načelno je to sicer možno z analizo lišajev, smrekovih iglic in drugih rastlin, občutljivih na onesnaženje z žveplovim dioksidom, vendar je izvedba te analize težavna, saj bi morali zbirati velikansko število vzorcev teh rastlin. Tu pa lahko v »zgodbo« vstopijo čebele, saj ob nabiranju medicine in cvetnega prahu do dobra otipajo več tisoč hektarjev velik prostor okrog svojega doma. Za oceno o tem, kako izjemne so čebele tudi glede nabiranja vzorcev (medu, cvetnega prahu, propolisa), si oglejmo nekaj njihovih lastnosti. Prva zanimiva lastnost, ki izhaja iz biološke potrebe čebelje družine, da namreč potrebuje zelo različno hrano, je v tem, da čebele nabirajo medicino tudi na 6 km oddaljenih cvetovih, če take paše ne najdejo bliže. To se dogaja tudi, če imajo hrane več kot dovolj veliko bliže čebelnjaka. Druga zanimiva in z vidika nabiranja vzorcev koristna lastnost je, kako se čebele v prostoru razporedijo. Raziskave razporejanja čebel prek cele pašne sezone ali več pašnih sezon na območju z bolj ali manj enakomerno razporejeno različno pašo so pokazale, da je števi-

lo čebel na hektar površine do razdalje 300 m od čebelnjaka največje, da je nato do razdalje približno 1800 m bolj ali manj enako, nato pa se tja do razdalje 6500 m zmanjšuje. Ta podatek je za točno ugotavljanje obremenjenosti okolja z onesnaževalci zelo pomemben, saj nam analiza tako zbranege vzorca zagotavlja zanesljiv podatek o povprečni obremenjenosti okolja na celotni površini okrog čebelnjaka, tja do razdalje več kilometrov. Tretja pomembna lastnost je, kako čebele nabirajo hrano, na primer nektar. Pašna čebela naredi na dan povprečno deset pašnih izletov. Na posameznem pašnem izletu obišče do 1400 cvetov. Če vzamemo, da je v enem samem panju 30 000 pašnih čebel, potem si lahko izračunamo, iz koliko sto tisoč ali koliko milijonov delčkov je sestavljen vzorec medu iz enega samega čebelnjaka. Le kdo bi to lahko tako nabral, ne glede na ceno.

Pot do zdajšnje stopnje monitoringa s čebelami v okolici TEŠ je trajala kar nekaj let. Najprej smo postavili čebelnjak z nekaj panji ob merilni postaji na Zavodnjah in enega zunaj vpliva TEŠ, na lokaciji Dolenja Ravan nad Poljansko dolino. Prva leta smo raziskovali, kako vpliva onesnažen zrak na življenje čebel glede njihovega razvoja, donosov medu in zdravstvenega stanja. Ugotovili smo, da je obseg skupne površine zalege manjši, saj je bilo te v Zavodnjah za 8 odstotkov manj kot na lokaciji Dolenja Ravan. Glede drugih parametrov pa občutnih razlik nismo opazili.

Vzporedno smo raziskovali, kateri indikator iz čebeljega panja bi bil najprimernejši za ugotavljanje (detekcijo) posledic, ki jih povzroča onesnaženje zraka z žveplovim dioksidom. Za ta namen smo razvili analitsko metodo za določanje vsebnosti žvepla v obliki sulfatnega iona  $SO_4^{2-}$  v vzorcih medu, cvetnega prahu in čebeljega tkiva. Izkazalo se je, da je tako glede pridobivanja vzorca kot glede občutljivosti najprimernejši med. Naraven med iz čistega okolja vsebuje namreč zelo malo žvepla in se zato že majhen dodatek, ki je posledica onesnaženja, razmeroma precej pozna. Ta ugodna okoliščina zato omogoča zelo natančen monitoring obremenjenosti okolja z žveplom. Metodo smo nato testirali tri leta z vzorci medu iz še šestih dodatnih čebelnjakov z lokacij, ki so bile glede na rezultate meritev avtomatskih postaj najbolj onesnažene.

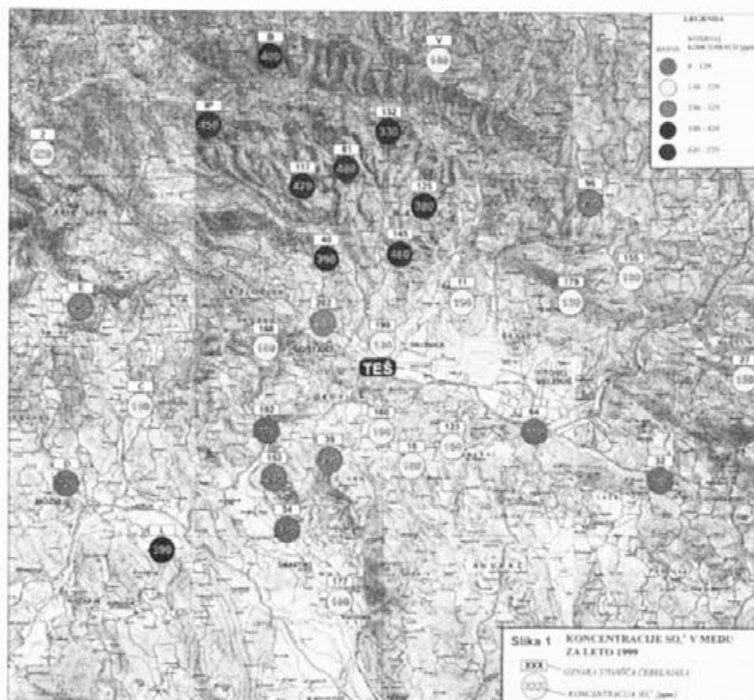
Leta 1995 je začela obratovati prva čistilna naprava za čiščenje dimnih plinov, ki je za približno 40 odstotkov zmanjšala obseg onesnaževanja s  $SO_2$ , monitoring s čebelami pa je to zmanjšanje neodvisno zanimal v enakem odstotku. Ta primer je potrdil tudi našo domnevo, da pride vse onesnaženje medu z žveplom iz zraka in ne iz tal.

Opogumljeni z rezultati testiranja s sedmimi čebelnjaki, smo oblikovali mrežo 33 čebelnjakov kot končne oblike monitoringa s čebelami na območju Termoelektrarne Šoštanj. Vsi čebelnjaki so last okoliških čebelarjev. Vzorci medu, ki jih vsako leto zberemo iz teh čebelnjakov, so dobrodelni prispevek čebelarjev za nadzor kakovosti okolja tega območja.

V mrežo čebelnjakov so vključeni čebelarji iz naslednjih čebelarskih društev:

ČD Mlinšek, občina Velenje,

ČD Šmartno ob Paki,



ČD Ravne – Ravne ob Šoštanju,  
 ČD Podgorje, občina Slovenj Gradec in  
 ČD Mozirje.

Na tem primeru se spet pokaže, kako dragocena je dobra poseljenost naših krajev s čebelami, kadar gre za skupne koristi.

Na zemljevidu vidimo rezultate monitoringa s čebelami za leto 1999, ko še ni delovala tudi druga čistilna naprava v elektrarni. Krogi različnih barv ponazarjajo lokacije čebelnjakov, ki prispevajo vzorce medu za analizo. Barva posameznega kroga kaže, kakšna je bila obremenitev območja, na katerem so čebele nabirale med. Zelena barva ponazarja območja, na katerih so bile izmerjene koncentracije sulfata v medu od 0 do 129 ppm (1ppm = 0.0001%). Ker so take vrednosti normalne za naraven med iz čistega okolja, torej tudi ta območja v tej pašni sezoni niso bila obremenjena z žveplom dioksidom. Z rumeno barvo so označena območja, na katerih so bile izmerjene koncentracije od 130 do 229 ppm in so bila torej že nekoliko onesnažena. Sledijo oranžna, rdeča in vijoličasta območja, na katerih je vsako naslednje za en razred bolj prizadeto.

Povedati je še treba, da je med kot živilo z območja, do katerega segajo vplivi TEŠ, zdravstveno popolnoma neoporečen. Med je le dober kazalec onesnaženja okolja z žveplom, ker ga v primerjavi s številnimi drugimi živili sam po sebi ne vsebuje skoraj nič. Tako je na primer v matičnem mlečku približno stokrat več žvepla kot v najbolj kontaminiranem medu iz okolice TEŠ.

Ko bodo čiščeni dimni plini iz vseh blokov elektrarne, lahko pričakujemo, da bodo vsi krogi na zemljevidu tega območja zeleni. To pa lahko pričakujemo že čez kakšno leto. Tedaj bo monitoring s čebelami nadzoroval učinkovitost delovanja čistilnih naprav.

Monitoring s čebelami financirajo Termoelektrarna Šoštanj in okoliške občine.

#### Literatura:

S. L. Buchmann, C.W. Shipman, *Foraging Distances Flown By Honey Bee Colonies*, American Bee Research Conference, Tucson 1991.

F. E. Burdel, *Foraging Distances*, American Bee Journal, marec 1992.

J. J. Bromenshenk et al., *Apidologie* 1991.

Eva Crane, *Honey*, 1975.

## OBVESTILO ČEBELARJEM

Ministrstvo za kmetijstvo je dovolilo, da na etiketah za med ni več treba označevati **roka uporabnosti**. O tem sklepu je bil 19. februarja 2001 obveščen tudi Tržni inšpektorat RS. Na etiketah oziroma nalepkah za med so tako obvezne samo naslednje oznake: **ime izdelka** (MED), **neto količina** v g ali kg, **ime in naslov** proizvajalca ali tistega, ki živila pakira ali polni ter oznaka **serije** (L xxx). Z izjemo obvezne črke **L** si druge znake za oznako serije (črke in številke) izbere sam. Serija pri čebelarju ponazarja skupno količino medu, iztočenega v določenem letu na isti lokaciji in od iste paše.

**Delovna skupina za državne pravilnike,**  
**vodja dr. J. Šnajder**

## KONGRES APIMONDIE – DURBAN 2001

### POGOJI ZA SODELOVANJE NA TEKMOVANJU

Udeleženci kongresa Apimondie, ki bo od 28. oktobra do 1. novembra 2001 v Durbanu v Južni Afriki, so vabljeni, da se udeležijo tekmovanja za tradicionalno zlato, srebrno in bronasto medaljo ter diplome na naslednjih področjih:

- tehnične inovacije v čebelarstvu – lastni in originalni izumi,
- novi čebelji proizvodi,
- embalaža in reklamno gradivo za pospeševanje prodaje,
- filmi, videoposnetki, diapozitivi o čebelarstvu – amaterski ali profesionalni,
- fotografski posnetki /kaširani – amaterski in profesionalni,
- učno gradivo o čebelah in čebelarstvu,
- knjige in zgoščenke o čebelah in čebelarstvu,
- časopisi/revije o čebelah in čebelarstvu,
- filatelistične zbirke o čebelarstvu,
- čebelarске zbirke,
- čebelarске spletne strani – amaterske in profesionalne.

Vsi razstavnii paviljoni na čebelarški razstavi ApiExpo 2001 bodo upoštevanii pri ocenjevanju za nagrado »Najboljši paviljon«.

Sodelujočii morajo izpolniti obrazec »Contest registration – form C« (obrazec C za sodelovanje na tekmovanju) in ga **poslati skupaj z izpolnjeno prijavnico za udeležbo na kongresu do 10. junija 2001** na naslov organizatorja. **Na tekmovanju lahko torej sodelujejo samo tisti udeleženci kongresa, ki bodo plačali polno kotizacijo.** Pogoji so naslednji:

- Prijavnina: za vsako izmed zgoraj navedenih področij je treba plačati prijavnino, ki jo poravnate na kongresu, in sicer od 20 do 122 oz. za R 110 ameriških dolarjev.
- Prijavljeni predmeti bodo razstavljeni v posebnem »prostoru za tekmovanje« na kraju kongresa, in sicer od 14.00 v soboto, 27. oktobra 2001, do 14.00 v nedeljo, 28. oktobra 2001.
- Organizatorji ne poskrbijo za zavarovanje in ne sprejmejo nikakršne odgovornosti za varnost razstavljenih predmetov; prijavitelci lahko na svoje stroške namestijo omaro in razstavne regale, ki jih je mogoče zakleniti.
- Organizatorji bodo na stroške lastnika razstavljenih predmetov poskrbeli za dodatno varnost oz. varovanje, ne bodo pa prevzeli nikakršne odgovornosti.
- Filmi, znanstveni filmi, videofilmi in diapozitivi naj

bodo v videoformatu PAL, da bodo primerni za projekiranje.

– Razstavljeni predmeti morajo biti novi, še ne predstavljeni na katerem od prejšnjih kongresov Apimondie.

**Prijavni obrazec C za tekmovanje in kopijo prijavnice za kongres (obrazec A), oba lahko dobite na Čebelarški zvezi Slovenije, morate poslati oz. dostaviti organizatorjem skupaj s filmi, diapozitivi, videoposnetki in natisnjenimi spletnimi stranmi, fotografijami, učnimi gradivi, knjigami in revijami za tekmovanje najpozneje do 10. junija 2001 na naslov: Mr. William Urquhart, KwaZulu-Natal Dept of Agriculture & Environmental Affairs, P. O. Box 1244, Hilton, 3245 South Africa. Prijavnico za tekmovanje (obrazec C) s kopijo prijave za udeležbo na kongresu (obrazec A) lahko pošljete tudi pred tem rokom po faksu številka +27(0)33 343-3686.**

Gradiv, ki se nanašajo na druga področja, ni treba poslati vnaprej.

Vsak prijavitelj bo na razstavnem prostoru dobil kvadratni meter prostora, na katerem bo lahko razstavil svoj izdelek. Izdelke večjih dimenzij, za katere bi bil ta prostor premajhen, je treba prijaviti kot del komercialnega sejma ApiExpo in temu primerno najeti poseben prostor.

– Izbrani filmi, videoposnetki, diapozitivi in spletne strani bodo predvajani v torek, 30. oktobra zvečer, na ICC.

Na kongresu bodo nagrajeni tudi najboljši recepti.

Če bo recept na seznamu receptov, ki bodo prišli v ožji izbor, boste jed skuhalii/spekli/pripravili v kuhinji v Durbanu! Upamo, da bo izbor receptov pripravljen za razdelitev pred koncem kongresa. Prosimo, naj vsi recepti vsebujejo samo decimalne mere, avtorji pa naj pri sestavinah ne navajajo blagovnih znamk! **Prosimo, da vaš(e) recept(e) pošljete skupaj s prijavnim obrazcem C na naslov organizatorja.** Za predložitev recepta ni prijavnine.

#### REFERATI IN POSTERJI

Tudi rok za pošiljanje in prijavo referatov in posterjev je **10. junij 2001**. Uradni jeziki kongresa bodo angleščina, francoščina, nemščina in španščina.

#### KOTIZACIJA

Kotizacija za udeleženca kongresa je 350 ameriških dolarjev, za spremljevalca pa 170 dolarjev, če je plačana do 10. junija 2001. Pozneje bo cena višja (430 in 180 ameriških dolarjev).



# Iz društvenega življenja

## REGIONALNO POVEZOVANJE DOLENJSKIH IN BELOKRANJSKIH ČEBELARJEV

Avgust Gril, predsednik ČD Straža-Dolenjske Toplice

Čebelarji iz Dolenjske in Bele krajine na območju trinajstih čebelarjskih društev se zavzeto pripravljamo na ustanovitev regionalne čebelarjske zveze. To povezovanje je po naših temeljnih analizah izjemnega pomena predvsem zaradi vstopa Slovenije v Evropsko unijo, v kateri ima čebelarstvo še posebej ugoden položaj. Pri regionalnem povezovanju obstajajo tudi precej velike možnosti za pridobivanje nepovratnih sredstev za različne projekte, ki jih financira Evropska unija.

Za dolenski in belokranjski čebelarje bi bili taki razvojni projekti izjemno pomembni, izvedli pa bi jih lahko na dveh pomembnih področjih.

1. Prvo področje, na katerem bi bilo dobro izvesti tak projekt, je med, saj je na podlagi blagovne znamke »slovenski med« že zagotovljeno varstvo geografskega izvora kočevskega medu. Kočevski rog v svojimi obsežnimi gozdovi, ki obsegajo več kot 950 km<sup>2</sup> in v katerih se obdelovalne površine še vedno zmanjšujejo, je izjemen vir neoporečnega gozdnega medu. Zadnje meritve kažejo, da je na tem območju le še 6,5 odstotka kmetijskih površin. Med iz tega gozdnega prostiranja je že stoletja znan kot izjemno kakovosten, v zadnjem času pa postaja vse pomembnejša tudi njegova ekološka čistost. V zvezi s tem je pred dolenski in belokranjski čebelarji velika naloga, saj bo treba še marsikaj postoriti (polnilnice, kontrola pridelave itn.), da bi to bogastvo izrabili v polni meri. Nosilec tako obsežne naloge je lahko samo regionalna organizacija, ki povezuje vse čebelarje.

2. Drugo področje je vzeja čistopasemskih čebel in

selekcija. Zelo pomembno za vzrejo čebel čiste pasme in selekcijo je, da v Kočevskem rogu ni nobenega stalnega čebelarstva na površini približno 700 km<sup>2</sup>, to pa so idealne razmere za plemenilne postaje in gospodarsko razmnoževanje čebeljih družin. Reja in trženje kranjske sivke postajata svetovno zanimiv projekt, saj je ta čebelja pasma zelo iskana. Zato jo bomo morali čim prej vsestransko zavarovati. Brez dvoma ponuja Kočevski rog dobro možnost za ohranitev pasemske čistosti kranjske čebele.

Čebelarji iz Dolenjske in Bele krajine načrtujemo majsko srečanje vseh slovenskih čebelarjev v Kočevskem rogu. Ob tej priložnosti se bomo pogovorili o ustanovitvi regionalne čebelarjske zveze, hkrati pa bo srečanje tudi ustanovni občni zbor regionalne zveze čebelarjev iz Dolenjske in Bele krajine. Sklepni del srečanja bo na Podstenicah, kjer bodo čebelarji ČD Straža-Dolenjske Toplice drugim čebelarjem predstavili svoj čebelarjski dom, ki ga društvo vse od lani intenzivno obnavlja. Čebelarji ČD Straža-Dolenjske Toplice bodo dolenskim in belokranjskim čebelarjem predlagali, naj ta dom postane središče regionalne čebelarjske zveze.

Po načrtu je v domu predvidenih dvaintrideset ležišč z ustreznimi sanitarijami in kuhinjo. Zato čebelarji resno razmišljamo o možnosti, da bi dom postal rekreacijski center, predvsem za mlade čebelarje iz vse Slovenije in tudi iz tujine ter za člane čebelarjskih krožkov. Izjemno bogato naravno okolje v okolici doma ponuja turistu tako rekreacijo kot počitek. Poleg tega nameravamo čebelarji v domu urediti točilnico medu, večji prostor za občasna srečanja in manjši apartma za družine. Čebelarjski dom je obrnjen proti jugovzhodu. ČD je od Kmetijsko-zemljiškega sklada vzelo v najem štiri hektarje zemljišč v okolici doma, ta površina pa je zaradi svoje lege zelo zanimiva za čebelarjenje in ne nazadnje tudi za plemenilno postajo.

Projekt je zelo ambiciozen, zato čebelarji ČD Straža-Dolenjske Toplice računamo tudi na pomoč drugih čebelarjev na tem območju. S posebnim pravilnikom, ki je v pripravi, bomo vsem sovlagateljem omogočili, da bodo pri dejavnostih čebelarjskega doma deležni različnih ugodnosti.

Glade na to, da ČZS gradi center v Lukovici in da imamo v Sloveniji že kar nekaj čebelarjskih domov, razmišljamo tudi o tem, da bi bilo v okviru ČZS dobro oblikovati tako imenovano mrežo čebelarjskih domov pod pokroviteljstvom Čebelarjskega centra Slovenije. Ker je pred nami Apimondia 2003, bi mreža čebelarjskih domov lahko precej popestrila program, ki ga bo morala Slovenija ponuditi udeležencem kongresa z vsega sveta.



Nova pridobitev dolenskih čebelarjev, dom v Podstenicah.

# ČEBELARSKO DRUŠTVO SEŽANA JE PRAZNOVALO 90-LETNICO DELOVANJA IN RAZVILO SVOJ DRUŠTVENI PRAPOR

Bilo že davno je tega, ko se je na binškošni ponedeljek leta 1910 »Pri Jelenu« v Gorici zbralo 60 čebelarjev oziroma vsa takratna smetana naprednega čebelarstva »Goriške pokrajine«, v katero sta sodili tudi zdajšnji občini Komen in Sežana. Izvolili so svoj odbor in določili poverjenike za ustanovitev podružnice. Iz naših krajev je bil takrat v odbor izvoljen A. Reggi, nižji železniški uradnik v Dutovljah.

Čebelarstvo je bilo ustanovljeno predvsem zaradi državnih in državnih podpor, ki jih je avstrijska država dajala organiziranim in naprednim čebelarstvom. Temu društvenemu gibanju gre velika zahvala za prodor novega načina čebelarjenja v panjih s premičnim satjem. Nacionalni naboj in odpor tako proti avstrijskim kot italijanskim pritiskom se je v čebelarstvu izrazil zlasti z zavzetostjo naših iskanj in odgovorov z izdelavo ustreznega slovenskega panja. V tem obdobju so nastali kobariški, Vodopivčev in kot krona prizadevanj – Žnidaršičev panj. Cilj društvenega gibanja je bil z znanjem in tehnologijo doseči večje donose in čebelarjem olajšati naporno delo.

Iz zapisov g. Vodopivca je razvidno, da so imeli čebelarji v sodnem okraju Komen 755 panjev, v okraju Sežana pa 1076 panjev, predvsem kranjičev. Povprečen donos medu je bil 4 kg na panj ter 3/4 kg voska na panj. Tehnološkemu napredku je večina čebelarjev le počasi sledila. Čeprav so bili obremenjeni z zmotami in tradicijo, se je čebelarstvo počasi vendarle spreminjalo.

Vojne in različni oblastniki različnih držav so delovanje društva nekaj časa spodbujali, nekaj časa pa so mu nasprotovali, do ustanovitve lastne države.

Glede na čebelarstvo, kakršno je bilo leta 1910, smo čebelarji od tedaj izvedli pravo revolucijo.

Tako se je začel uvodni govor predsednika Čebelarstva društva Sežana na slovesni seji ob 90-letnici Čebelarstva društva Sežana in ob slovesnem razvitju društvenega prapora 20. januarja v Povirju. Nadaljeval je:

V našem društvu, ki obsega občine Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in Sežana, je 76 članov. Člani čebelarji so s približno 3800 panji. Od 76 članov društva čebele prevaža na pašo kar 28 čebelarjev. Med njimi je 15 prevažalcev, ki imajo tovornjake s čebeljnaki, registrirane za cestni prevoz.

V minulih dveh letih so bili donosi na območju našega čebelarstva zelo dobri, posamezni čebelarji pa so pridelali celo rekordnih 70 kg medu na panj (Jože Fabjan). Ti izjemni letni donosi pa, žal, niso pravilo. Povprečni donosi v minulih dveh letih so bili od 25 do 35 kg medu na panj, to pa je v primerjavi z donosi pred šestimi ali sedmimi leti, ko smo pridelali od 12 do 20 kg medu na panj, zelo dobro. Takšen rezultat je posledica velikega znanja čebelarjev, nove opreme, prevozov na pasišča, dobre oz. boljše zdravstvene oskrbe pod budnim očesom Veterinarskega zavoda in veterinarke, predvsem pa naše zavesti, ki smo jo pridobili po številnih izgubah, namreč, da je primerno zdravstveno varstvo čebel pogoj in porok za dobre družine in dobre donose.

Čebelarstvo se lahko pohvali tudi z drugimi uspehi, in sicer:

V minulih letih smo usposobili deset čebelarstev preglednikov, ki zdaj pomagajo veterinarjem na terenu, v našem društvu so trije mednarodni čebelarstveni mojstri z licenco, med njimi je eden tudi ocenjevalec medu z licenco. Pripravili smo številna predavanja, ogleda sejmov, udeležili smo se problemskih konferenc in natečajev doma in v tujini. Vse to povečuje naše vedenje o čebelah, tehnologiji čebelarjenja, tehnični opremljenosti čebelarja in njegovega čebelarstva in s tem v veliki meri prispeva k povečanju donosov, predvsem pa h kakovosti naših pridelkov. Na slovenskem trgu in tudi v zamejstvu je slovenski med cenjen in kupci zelo radi posegajo po njem. Obveščenost porabnikov o naših izdelkih (kje jih je mogoče kupiti, kakšni so itd.) pa je

## ČEBELARSKA ZVEZA DRUŠTEV

MARIBOR

Tyrševa ul. 26

2000 Maribor

Tel. +fax: 02/251-62-44



**NUDIMO**

## ODPIRALNI ČAS:

Ob sredah: od 8<sup>00</sup> do 14<sup>00</sup>

Ob petkih: od 8<sup>00</sup> do 14<sup>00</sup>

Ob sobotah: od 8<sup>00</sup> do 12<sup>00</sup>

- ČEBELARSKO OPREMO
- ČEBELARSKI DROBNI PRIBOR
- EMBALAŽA - kozarci vseh vrst, pokrovčki, stekleničke za propolis vseh vrst.
- SATNICE za AŽ, za nakladni LR, za mali in veliki KIRAR
- Prodaja medu vrhunske kakovosti in ostalih zakladov iz čebeljega panja

## NA GORNJE PROIZVODE NUDIMO POPUST NA OSNOVI ČLANSKIH KARTIC:

- 5 % popust v vrednosti nakupa od 5.000,00 SIT do 10.000,00 SIT

- 10 % popust v vrednosti nakupa nad 10.000,00 SIT

**Pričakujemo vaše predloge za izboljšanje ponudbe**



Del članov ČD Sežana z novim praporom.

kljub našim predstavitvam na sejmih in kljub nekaterim uspešnim reklamnim publikacijam še veliko premajhna. Zato upravičeno zahtevamo tudi od naše Zveze, da več sredstev nameni za propagando slovenskih medov, npr. v obliki televizijskega spota, ki bi poudaril bogastvo različnih vrst domačega medu, predvsem pa »slovenski« med iz še neokrnjene narave.

Zaščitna blagovna znamka slovenskega medu bo učinkovita šele z ustrezno reklamo. Zveza se je zelo potrudila pri oblikovanju zaščitne blagovne znamke »Slovenski domači med« in to je velika pridobitev. Brez dvoma si Zveza za to zasluži vse priznanje. Napredovali bomo pač korak za korakom.

V čebelarstvem društvu se vse bolj uveljavlja miselnost o nujnosti intenzivnega visoko produktivnega čebelarjenja z velikim številom družin. Zaradi zahtev veterinarske inšpektorice in nove zakonodaje na področju kmetijstva ter trgovine se vse bolj uveljavlja tudi nujna profesionalizacija čebelarstva z ustrežno tehnološko opremo ter posebnimi prostori za točenje in pakiranje medu in z opremo iz kakovostnih materialov. Vse to zahteva velika vlaganja, ki jih čebelarstvo samo ne zmore. Pojavlja se sicer vprašanje, ali je to resnično potreba ali pa gre le za ozko gledanje zakonodajalca. Prepričan sem, da bi bilo treba na tem področju narediti precej reda, kar je sicer boleče, vendar pa je izenačenje domačih čebelarstev obratov za pakiranje z velikimi distributerji popoln nesmisel, ki ga naše čebelarstvo ne prenese, pa tudi trg ga ne priznava. Zato zahtevamo, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano še enkrat preuči naše argumente in pripravi za čebelarstvo sprejemljive normative, tako prostorske kot tehnične. Upravičeno zahtevamo tudi več razumevanja od tržnega inšpektorata, tako da v obdobju do oblikovanja zakonodaje, ki bo razrešila naš statusni položaj, ne bo preganjala čebelarjev, predvsem pa naših trgovcev, če na prodajne police postavijo ustrezen med. Jamstvo za med pa tako ali tako prevzema čebelar.

V zvezi z našo zahtevo po statusni izenačitvi čebelarjev s poklicnimi kmetijskimi pridelovalci, registriranimi tako upravno kot davčno, pa lahko pričakujemo, da bo vlada prisluhnila našim pobudam in zahtevam ter z ugodnimi posojili spodbudila kakovost pridelave in ponudbe čebeljih pridelkov. Brez pomoči bomo s težavo konkurirali svetovni ponudbi na področju medenih pridelkov, še posebej pa bo naš položaj neugoden ob vključitvi Slovenije v Evropsko unijo. Večina čebelarjev v svetu čebelari z več sto panji, nekateri tudi z več ti-



Razvitje praporja društva.

soč panji. Takšnim čebelarstvom slovenski čebelarji ne bomo mogli tržno konkurirati, zato je profesionalizacija nujnost, ki jo bo moralo vzeti v zakup tudi slovensko ljubiteljsko (dopolnilno) čebelarstvo.

Čebelarstvo društvo Sežana je že občutilo, kaj pomeni svetovna konkurenca. Zato smo se odločili, da si bomo ob stalnem nadzoru prizadevali zlasti za izboljšanje kakovosti pridelkov in primerno embalažo. Prvi korak smo storili letos, saj smo prvič razpisali natečaj za izbor najboljšega medu, pridelanega leta 2000 na našem območju, in ga tudi uspešno opravili. Želimo si, da bi se vsi čebelarji zavedali nujnosti novih tokov. Trg in razmere na njem bodo poleg prizadevanj v samem društvu brez dvoma odločilno vplivali na naše ravnanje in odzive.

V našem programu smo največ pozornosti namenili izobraževanju čebelarjev. Znanje je tržna kategorija, od katere imamo največjo korist. Čebelarstvo društvo za to Zvezi predlaga vnovično pripravo tečaja za čebelarstve preglednike ter tečaja za čebelarstve mojstre in preizkuševalce medu. Čebelarji smo prehitro minljiva kategorija ljudi, saj kar nenadoma pride jesen (sicer čila in zdrava, pa vendar). Sezone se tako hitro menjavajo, da jim s težavo sledimo. Kadri, ki smo jih usposobili pred sedemnajstimi leti, se starajo, zato je treba nenehno usposabljati mlade, znanja željne čebelarje.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil občinam Divača, Komen in Sežana, ker so znale prisluhniti našim potrebam in so nam namenile denarno pomoč za zdravstveno varstvo čebel in izobraževanje čebelarjev. Denar, ki smo ga prejeli za ta namen, smo za to tudi porabili.

Vsem, ki ste nas spodbujali in bodrili, se ob današnji priložnosti najtopleje zahvaljujem. Županom, da bi še bolj odvezali možnjo. Ministrom, da bi nas bolje razumeli. Sosedom in kmetom, da bi manj strupa polivali po cvetju. Našim kupcem, da bi še naprej posegali po naših izdelkih.

Posebej bi se rad zahvalil našim maticam, da bi še naprej imele dovolj razumevanja za naš način čebelarstva življenja.

Vam čebelarjem pa želim in privoščim obilo lepega vremena, da bi čez dan sijalo sonce in da bi v nočeh rahlo rosilo. Želim vam obilo lepih doživetij s čebelarstvom, pa tudi, da bi medilo tako, kot je rekel neki štajerski čebelar: »Medilo naj bi tako, da bi vun teklo.«

Udeležence slovesne seje je nato v imenu ČZS in odsotnega predsednika pozdravil podpredsednik ČZS g. Franc Sivic. Poudaril je, da je nujno uskladiti zakonodajo na kmetijskem področju tako za ribištvo kot tudi



za čebelarstvo. Če bi ČZS in njenim društvom uspelo pridobiti status društev posebnega družbenega pomena, bi občine v prihodnje lahko učinkoviteje podpirale čebelarstvo dejavnost.

G. Šivic je pojasnil nadaljnje dejavnosti Zveze, te pa so zdaj usmerjene predvsem v pripravo Apimondie. Pozval je prostovoljce čebelarje, ki obvladajo tuje jezike, naj Zvezi pomagajo pri organizaciji vodenja gostov po naši domovini.

Pozdravil je tudi g. Franca Riharja, čebelarja iz Kanade, ki je bil na prejšnji Apimondii vodnik slovenske delegacije. V imenu delegacije se mu je iskreno zahvalil za njegova prizadevanja

Po razvitju prapora so občinske zastave dvignili na drog navzoči domicilni župani: zastavo občine Divača g. Rajko Vojtkovsky, občine Komen g. Uroš Slamič, občine Sežana pa g. Miroslav Kljun. V imenu vseh županov je slovesni zbor pozdravil g. Miroslav Kljun.

Na željo nekaterih članov društva je domači župnik g. Jožko Bric blagoslovil prapor in ob tem društvu zaželel veliko lepih dogodkov s čebelami.

Slavnosti so se udeležili tudi številni gostje, prijatelji in predstavniki sosednjih društev Koper, Ilirska Bistrica, Nova Gorica, Šempeter, Tolmin, Kanal-Brda in Čebelarstva društva Jesenice s prapori.

Na slovesni seji so za prizadevno delo v društvu in izjemne rezultate v čebelarstvu odličja Antona Janše III. stopnje prejeli: Grozdan Trobec, Marčelo Colja, Rado Lukovec, Peter Kocen, Suzana Škerbiš, Jože Sanabor, Silvan Cek, Bogomir Furlan, Vladimir Muni in Ivan Atelšek.

Za prizadevno delo v društvu in izjemne uspehe na področju čebelarstva sta odličja Antona Janše II. stopnje prejela Jože Fabjan in Jože Švagelj.

Odličja Antona Janše I. stopnje sta prejela starosti ČD Sežana za življenjsko delo s čebelami Stanko Prunk, ki kljub svojim 93 letom še vedno skrbi za čebele in je še vedno tudi aktiven član društva, kolikor mu pač moči dopuščajo, in Alojz Semolič, ki je že praz-

noval 96. rojstni dan, žal pa so ga moči toliko zapustile, da je čebelarstvo opustil.

Na slovesnosti je strokovna komisija v sestavi predsednik Danijel Savli in člani ocenjevalci z licenco Alojz Fabčić, Vladimir Jenček, Slavko Ružič, Zorko Šabec, Renato Starc ter laborantaka Petra Podgoršek Petra in njena pomočnika g. Podgoršek in g. Furlan ocenili prispele medove. Navedenim se za nenagrajeni prispevek iskreno zahvaljujemo.

Ocenjevanje medu, spodbujanje čebelje paše na območju domačega društva ter tekmovanje v kakovosti in videzu je začetek novega pristopa in promocije kraških medov.

Strokovna komisija je razglasila tudi rezultate natečaja za izbor najboljšega medu v letu 2000, pridelanega na območju našega društva. V ocenjevanje je bilo poslanih 26 vzorcev, komisija pa jih je ocenila 18. januarja 2001.

Plakete za nagrajene vzorce medu je dobitnikom podelil predsednik komisije Danijel Savli. Prejeli so jih:

<b>Akacija</b>	srebro	Jože Švagelj
	bron	Jože Sanabor
<b>Cvetlični</b>	bron	Jože Švagelj
	bron	Jože Fabjan
<b>Medena rosa</b>	srebro	Jože Fabjan
	bron	Dragomir Mali
<b>Kostanj</b>	zlato	Dragomir Mali
<b>Lipa</b>	bron	Ivan Atelšek
	bron	Evgen Štok
<b>Rožmarin</b>	bron	Ivan Atelšek
<b>Divja češnja</b>	zlato	Ivan Atelšek

Nagrajene vzorce so po razglasitvi rezultatov dali v pokušino številnemu občinstvu. Kot pri vsaki pokušini tudi tokrat ni manjkalo komentarjev. Ocene pa so bile na koncu vendarle enotne, namreč, da so bili v ocenjevanje poslani prvovrstni medovi.

Čebelarstvo društvo Sežana je vse vzorce, skupaj z rezervnimi, podarilo Zavodu Elvire Vatovec v Divači.

Za kulturni program na prireditvi je skrbel Mešani pevski zbor iz Divače, ki je zapel pet pesmi.

Gostje, udeleženci slovesnosti in drugi krajanji so si ves dan lahko ogledovali tudi zelo zanimivo razstavo »Čebelarstvo skozi čas«, ki jo je pripravil Jože Švagelj s pomočniki. Ekspoziti iz nekdanjih časov (nekateri so še iz časa Marije Terezije) in ekspoziti sodobnega večmatičnega panja so vzbudili veliko zanimanje stivilnih, tudi nečebelarških obiskovalcev.

Po koncu uradnega dela slovesne seje so za dobro počutje poskrbele domače čebelarke pomočnice in Mirko Furlan.

Sponzor Čebelarstva društva, slaščičarna Mignon iz Portoroža, je poskrbela še za slavnostno torto v obliki prapora, vanjo pa so prvi zarezali svoje nože trije župani, g. Šivic in predsednik društva.

Številni člani, gostje in prijatelji so poskrbeli, da je bilo razpoloženje veselo in prijetno. Marsikatera beseda je bila izrečena, tako pohvalna kot kritična. Družabno srečanje je s tem uspelo, kar je bil tudi namen.

Prireditev bo številnim članom in gostom gotovo ostala v lepem spominu.

Vsem sodelujočim, gostom, predvsem pa sosednjim društvom, ki so s svojo udeležbo in svojimi prapori popestrila in osmislila prireditev, se še enkrat iskreno zahvaljujem.

Predsednik ČD Sežana  
**Ivan Atelšek**



Pozdravni govor podpredsednika ČZS g. Franca Šivica

# ČEBELARJI IN DAN ČLOVEKOVEGA OKOLJA

Zoran Kosmina – Izola

Združeni narodi so 5. april razglasili za svetovni dan človekovega okolja. Tega dne se morda bolj zavemo našega okolja, v katerem živimo, mediji se s kakšno oddajo več spomnijo na naš zeleni planet, časopisi pa so polni člankov o tej temi. Toda že dan pozneje je vse pozabljeno, v ospredju so nove teme in tako iz leta v leto. Protesti Zelenih in drugih okoljevarstvenih organizacij nimajo skoraj nobene vpliva, saj še svetovne konference o varstvu okolja ostajajo brez sklepov, ki bi učinkovito in hitro omejili onesnaževanje človekovega okolja. Razprave o jedrskih elektrarnah imajo bolj političen kot okoljevarstven značaj, razprave o segrevanju ozračja in zmanjšanju izpustov škodljivih plinov so v senci interesov industrijskih lobijev razvitih držav. Nič drugače ni tudi v lokalnih skupnostih, v katerih potekajo nedorečene razprave o industrijskih dimnikih, zavarovanju pitnih vodnih virov, odlagališčih komunalnih odpadkov, uporabi pesticidov itn. Pa vendar! Vprašan je veliko, odgovorov, vsaj takih, ki bi učinkovali takoj, pa malo. Po navadi se vse konča pri zagotovitvi finančnih virov, potrebnih za sanacijo tega ali onega onesnaževalca.

Naravne katastrofe so dokaz, da je človek kljub svojemu velikemu znanju ranljiv in da je njegova prihodnost odvisna od nevidnih zakonov narave. Toplota menda že vpliva na zemeljsko podnebje. Izgi-

njajo posamezne vrste živali, pojavljajo se nove vrste bolezni in znova nas opozarjajo tiste, za katere smo bili prepričani, da so zatrte. Res bi bilo noro, da bi človeška civilizacija izginila samo zaradi pohlepa po dobičku in občutka vsemogočnosti.

Kako beli človek pogubno vpliva na svoje življenjsko okolje, so se zavedali že Indijanci v Severni Ameriki, ko so belci kolonizirali to celino. Znano je pismo indijanskega poglavarja Seattlov iz leta 1845 tedanjemu predsedniku Amerike. Pismo so Združeni narodi (UNEP program Združenih narodov za človekovo okolje) leta 1995 ob tedanjem svetovnem dnevu človekovega okolja poslali vladam vseh držav sveta.

Čebelarji opažamo spremembe tudi pri naših ljubljjenkah. Starejši čebelarji vedo povedati o časih brez pogubnih čebeljih bolezni in o čebeljih pašah, ki jih ni več. Zdajšnja generacija čebelarjev pa ve, kako varoza v eni zimi pobere poln čebeljak čebel in kako skupaj s starimi čebelarji umirajo tudi čebelarstva. Brez uporabe kemičnih pripravkov, antibiotikov in še česa ni več čebelarjenja.

To je dejstvo in s tem se moramo sprijazniti. Pa vendar, če bomo te kemične »zvarke« uporabljali z »glavo« in samo, če je to res potrebno ter v predpisanih odmerkih, bo to naš prispevek k dnevu našega življenjskega okolja.

## KAJ DELAMO KOČEVSKI ČEBELARJI

**Ali bosta tudi v novem tisočletju varoa in državna uprava lubadarja slovenskega čebelarstva?**

Kot kaže, se varoe, žal, zlepa ne bomo rešili, zato je prav, da jo skušamo z različnimi sredstvi in pripomočki držati na vajetih. Čebelarji smo spoznali, da se moramo ravnati po čebeli, po njenem bioritmu, zato je prav, da za zdravljenje čebeljih bolezni uporabljamo sredstva, pridobljena iz naravnih snovi, saj čebelam in uživalcem medu samo tako ne bomo kopali jame. Prav zaradi tega smo v ČD Kočevje v letu 2000 organizirali kar nekaj predavanj o sonaravnem čebelarjenju. Na začetku leta smo medse povabili dva priznana strokovnjaka, in sicer g. Milana Megliča, čebelarja iz Kranjske Gore, ki varoo že dalj časa zatira z mravljinčno kislino, in dr. Jožeta Riharja, agronoma in starosto slovenskega čebelarstva, ki je s svojim delom izjemno veliko prispeval k razvoju čebelarstva tako doma kot v tujini. Ni moj namen govoriti o tem, kaj vse je dr. Rihar v svojem plodovitem življenju počel, poudarim naj samo njegov boj proti varoi, ki ji je že od vsega začetka napovedal pravo vojno. Preučevanju tega zajedavca je namenil veliko svojega časa, izšle so številne publikacije, bilo je na stotine predavanj.

Na enem od teh nam je februarja predstavil svojo

zadnjo knjigo z naslovom Varoza čebel. Knjiga je zelo lepo oblikovana in pregledna. V njej lahko vsak najde nekaj zase. Nekateri smo si to knjigo kupili, da bi jo imeli vedno pri roki. Prav bi bilo, da bi jo imel vsak čebelar. Kljub svojim 86 letom je živahno odgovarjal na vprašanja, hodil po predavalnici in komentiral naše izkušnje. Zato smo bili zelo neprijetno presenečeni, ko smo pred kratkim izvedeli, da ima zadnje mesece, žal, zdravstvene težave. V novem letu mu zato želimo čim več zdravja, da bo še naprej ohranjal svojo trdno voljo in živahen korak.

Udeležili smo se tudi čebelarstva posvetovanja v Celju. Tam smo slišali zanimiva strokovna predavanja, žal pa tudi o veliki revščini naše zakonodaje na področju čebelarstva. V začetku septembra smo si pri g. Megliču in pri čebelarju Janezu Gregoriju v Kranjski Gori in Podkorenu ogledali še praktičen prikaz zdravljenja z mravljinčno kislino. Pri obeh smo bili lepo sprejeti, saj so nas pogostili z žganjem in odlično gorenjsko zaseko, pripravili pa so nam tudi krajše predavanje o svojih izkušnjah. Opazili smo preprosto, a učinkovito doma narejeno pripravico za odmerjanje kisline. Prvič smo spoznali tudi način krmiljenja iz veder, ki je prakti-

čen predvsem za oddaljene čebelnjake, ter pristuhnili njihovi skrbi za pridelavo ekološko čistega medu vrhunске kakovosti.

Oktober smo v goste povabili g. Franca Marolta iz Sevnice. V svojem predavanju nam je prikazal svoj način čebelarjenja ter zanimivosti s kongresa Apimondie v Kanadi, zlasti s področja trženja čebeljih pridelkov. Prav trženje medu je poleg varoe gnojna rana našega čebelarstva.

Čas je, da se slovenski čebelarji odločneje zavzamejo za svoje pravice, pri tem pa bi nas morala podpreti in usmeriti ČZS, če bi bilo to potrebno, tudi s stavko za status in s tem za priznanje našega dela za naravo in državo. Nobena država doslej nas namreč ni tako grobo izkoriščala ali obdavčevala, nasprotno, pomagala nam je s stimulacijami. Sladkor, ki ga dobivamo po malenkost nižji ceni, je – mimogrede – dajal čebelarjem tudi okupator med drugo svetovno vojno. Poleg tega pa popust ni tako velik, da bi omogočal razvoj čebelarstva, saj ta ne zadostuje niti za obstoj. Obstoj številnih čebelarjev in čebelnjakov je zelo negotov tudi zaradi davka kar tako na pamet, kajti, kdor je tiho, ga

bodo odrli, kdor pa na Davčni upravi vložil pritožbo, mu bodo nekoliko spregledali ... Kdo bi jih razumel? Sprašujem pa se, kakšna je to država, ki pobira davek od čebelarjev, če ti že poslujejo z izgubo? In podjetje Medex, naš največji odkupovalec medu, ki smo mu nekoč zelo zaupali, saj je bil resen kupec, zdaj čebelarjem pošilja vsak teden drugačna obvestila. Ko končno kupi med po ceni, ki ne poravnata niti stroškov pridelave medu, pa denar prej odvede državi, kot ga dobi čebelar.

Po našem mnenju namenja ČZS veliko premajhno pozornost izboljšanju razmer na področju trženja slovenskega medu. Poleg tega želimo, da bi več pozornosti temu, kar nas ta hip najbolj tišči, namenil tudi predsednik Čebelarске zveze Slovenije. Da pa vse le ni tako črno, je opaziti v delu zdajšnjega upravnega odbora ČZS, ki že kaže prve rezultate. Prav je, da jih spodbujamo in finančno podpremo pri zgraditvi Čebelarскеga centra Slovenije. Prav od njih tudi pričakujemo, da bodo zmogli spremeniti nekatere slabe zakone, ki zadevajo čebelarstvo.

*Predsednik Čebelarскеga društva Kočevje  
Viktor Pešelj*

## NOVO VODSTVO ČEBELARСКЕ DRUŽINE VOJNIK

Franjo Marošek

V nedeljo, 17. decembra 2000, so se v dvorani nad gostiščem »Prekoršek« v Vojniku zbrali čebelarji vojniške družine na svojem volilnem občnem zboru. Pregledali so delo družine, in kot se je izkazalo ob tej priložnosti, so čebelarji z njim razmeroma zadovoljni. Poslušali so poročila predsednika, blagajnika in nadzornega odbora ter jih v celoti tudi potrdili. V razpravi so veliko pozornosti namenili vprašanju, kako ohraniti zdrave čebele in se uspešno, s praviimi sredstvi, spopadati z boleznimi čebel in čebelje zalege, tj. z varozo, poapnelo zalego in hudo gnilobo čebelje zalege. Za Čebelarско družino Vojnik je znano, da si je že doslej zelo prizadevala pomagati čebelarjem pri izbiri pravega zdravila in tega jim je tudi priskrbela, tako da niso izgubili večjega števila čebeljih družin. Še zlasti, če jo primerjamo z nekaterimi drugimi društvi, lahko rečemo, da so bili pri tem razmeroma uspešni.

To pa seveda ni edina naloga čebelarске družine. Pomembna je tudi vzgoja podmladka, ki ga mentorji čebelarji usposabljajo v čebelarških krožkih na osnovnih šolah. Poleg tega družina organizira še nakup sladkorja za krmljenje čebel, saditev in vzgojo medovitih rastlin, čebelarji v Vojniku prostovoljno gradijo svoj čebelnjak, poleg tega pa zbirajo tudi prostovoljne prispevke za Čebelarški center v Lukovici.

Volilnega občnega zбора Čebelarске družine Vojnik sta se kot gosta udeležila župan občine Vojnik Beno Podrgajs in član upravnega odbora Čebelarске zveze Slovenije Edvard Stropnik. Oba sta vojniške čebelarje pozdravila in jim tudi v prihodnje zaželela uspešno delo. Vojniški župan je čebelarjem ponudil

celo obe roki za sodelovanje. Odboru čebelarске družine je za njegove seje brezplačno ponudil v uporabo občinske prostore, za skupščino družine pa dvorano v kulturnem domu. Obljubil je pomoč pri graditvi čebelnjaka in pri saditvi medovitih rastlin v obliki javnih del. Za posaditev medovitih rastlin je ponudil primerno zemljišče, poleg tega pa še pomoč pri graditvi Čebelarскеga centra Slovenije na Brdu pri Lukovici. Skratka, vojniški župan g. Beno Podrgajs je pokazal izjemno veliko razumevanja za reševanje zastavljenih ciljev čebelarjev Čebelarске družine Vojnik. Čebelarji so bili navdušeni nad njegovo dobro voljo, to pa jim ob vse večjih problemih, ki tarejo slovenske in vojniške čebelarje, tudi veliko pomeni.

Na tokratnem občnem zboru so člani Čebelarске družine Vojnik izvolili tudi novo vodstvo. Tako prejšnji predsednik kot tajnik in blagajnik so namreč zaradi različnih razlogov zaprosili za razrešnice. Za novega predsednika družine so čebelarji izvolili dr. Ivana Bindasa, sicer zdravnika za bolezni pljuč, za tajnika pa Milana Operčkala. Sprejeli so obsežen program dela za leto 2001. Poleg že omenjene skrbi za zdrave družine so si zadali še nekaj drugih nalog: saditev medovitih rastlin, graditev čebelnjaka, organizacijo izletov, sodelovanje z Veterinarskim zavodom Slovenije, delo v krožkih, nakup sladkorja za krmljenje čebel, sodelovanje na različnih prireditvah in proslavah v občini Vojnik itd. Glede na vse to brez dvoma lahko potrdimo, da smo vojniški čebelarji pridni kot čebele.

## JOŽE MARENČE – stoletnik



Res je, tudi čebelarji imamo stoletnika. Da so tudi med čebelarji posamezniki, ki dosegajo izjemne starosti, je namreč dokazal naš član čebelar Jože Marenče, ki je marca letos praznoval stoletnico rojstva. Rodil se je v kraju Bačje v mokronoški fari 24. marca 1901 in je najstarejši član čebelarskega društva Trebelno-Mokronog in tudi Čebelarske zveze Slovenije.

Njegovo navdušenje za čebele se je začelo že leta 1916, ko si je izdelal sam majhen čebelnjak in si za tri krone kupil prvi panj s čebelami. Kljub veliki ljubezni do čebel je to družino prvo leto izgubil, ker ni vedel, da jih mora jeseni nakrmiti še s sladkorjem. To je bila zanj velika šola za naprej in uvidel je, da se brez znanja ne da uspešno čebelariti. Leta 1950 je sam izdelal tri AŽ desetsatarje, saj je bil po poklicu kolar, in jih postavil v čebelnjak brata Toneta v okolici Ljubljane, kjer je tudi sam našel delo. Leta 1975 sta se skupaj z ženo preselila v bližino rojstnega kraja – v Martinjo vas pri Mokronogu.

Z velikim veseljem si je takoj izdelal nov čebelnjak za dvanajst AŽ panjev desetsatarjev. Kljub visoki starosti ima v njem še vedno nekaj čebeljih družin, čeprav živi po večini pri sinu v Ljubljani. Vse pripomočke, ki jih pri čebelarjenju potrebuje čebelar, si je izdelal sam. Posebno mu je lepo uspel sončni topilnik, v katerem pretopi vse staro satje in voščene prizidke. Čebelarjenje mu je še vedno v veliko veselje in osebno zadovoljstvo. Vsi čebelarji člani ČD Trebelno-Mokronog smo izjemno ponosni,

da imamo v svoji sredini starostno slovenskih čebelarjev. Njegove življenjske izkušnje in izkušnje s čebelami se bogatijo in nam pomagajo pri delu s čebelami. Še vedno jih rad posreduje mlajšim čebelarjem. Je zelo prijeten sogovornik, saj se zna razveseliti vsakega uspeha. Želimo mu, da bi mu delo s čebelami in vsakodnevno uživanje medu še veliko let krepila njegovo zdravje.

**Čebelarsko društvo Trebelno-Mokronog**

### ČESTITKA

Čestitkam ob stoletnici življenjske poti g. Jožeta Marenčeta se pridružujeta tudi Čebelarska zveza Slovenije in uredništvo Slovenskega čebelarja ter mu ob tem visokem jubileju želita še veliko zdravja.

ČZS



Člani ČD Mokronog-Trebelno s slavljencem.

## STANE MIHELIČ IN NJEGOVH PLODNIH 95 LET



Pred kratkim je praznoval svoj jubilej eden od stebrov naše stare čebelarje garde. Človek, ki so ga čebele spremljale vse življenje in tudi on se jim ni izneveril. Poglobljaj se je v njihovo življenje, v tehnološko čebelarjenje, poglobljaj se je v ustvarjalce zgodovine našega čebelarstva in vedenja o čebeli – in o vsem neutrudno pisal. Profesor Stane Mihelič.

Sredi januarja sva se s slavljencem po telefonu dogovarjala za krajši pogovor. Rekel mi je, da se bova dobila kar pri njem doma na Miklošičevi cesti v Ljubljani. Ko sem prišel, pa je odločil: »Pojdimo raje k hčerki«. Ona stanuje tri nadstropja nad njim, tri visoka nadstropja stare meščanske hiše. In v eni sapi je odkorakal po stopnicah do zgornjega stanovanja. Čebelarska korenina!

Nekaj suhoparnih podatkov iz življenja profesorja Staneta Miheliča. Rodil se je 2. februarja 1906 v Virmašah. Na ljubljanski univerzi je diplomiral iz slavistike in svojo bogato življenjsko pot začel s poučevanjem na gimnazijah v Ljubljani in Mariboru. Po 2. svetovni vojni je delal v ministrstvu za prosveto oz. republikem sekretariatu za šolstvo ter predaval o metodiki slovenskega jezika na Filozofski fakulteti. Nato ga je pot zanesla na Tržaško, kjer je bil republiški svetovalec za šole s slovenskim učnim jezikom. S sodelavci je za šolarje pripravil več beril iz slo-

venske in svetovne književnosti, pisal članke o učbenikih in pouku slovenščine, organiziral seminarje in predavanja za tržaške učitelje. Pisal je tudi o čebelarstvu – o tem pa bolj podrobno.

Če listamo po Slovenskih čebelarjih, tako tistih pred 2. svetovno vojno, kot tistih po njej, naletimo na številne članke izpod peresa profesorja Miheliča. Pisal je predvsem o praktičnih plateh čebelarstva. Leta 1934 je napisal knjigo *Anton Janša – slovenski čebelar*, v kateri je na 163 straneh zapisal praktično vse, kar je bilo do takrat znanega o življenju in delu našega velikega prednika. Na Miheliča naletimo kot sodelavca pri obeh obsežnih delih *Sodobnega čebelarstva* (1955, 1958). V zborniku *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev* (1970) je njegov tehnični prispevek *Čebelarstvo*. V knjigi *Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu* (1976) je napisal prispevek o Petru Pavlu Glavarju, njegov Pogovor o čebelinih rojih pa je jezikovno posodobil. Obširna prispevka o zgodovini slovenskega čebelarstva je napisal za katalog razstave *Človek in čebela*, ki je bila 1989. leta na Dunaju, ter za katalog ob čebelarski razstavi *Slovenskih panjskih končnic*, prav tako na Dunaju (1991). In če pogledamo faksimilirano izdajo slovensko in nemško napisane knjige Janševega *Popolnega podvučenja*, ki sta izšli 1994. leta, je v spremljajoči knjigi uvodni prispevek prof. Miheliča *Anton Janša, življenje in delo*. In še bi se kaj našlo. Iz besedil, ki jih je napisal prof. Stane Mihelič, je videti, da jih je napisal mojster besede, ki je tudi vedel, kaj piše. In še nekaj je, kar daje njegovim delom trajno vrednost: vse domneve ali trditve so podprte z na-

vedbo virov, predvsem iz obsežne literature. To kaže na avtorjev občutek za resno delo, številni viri pa so mu bili dosegljivi zaradi odličnega poznavanja tujih jezikov. V dolgih letih je ustvaril svojo bogato zbirko čebelarstva slovnice. Imel sem priložnost, da sem si njegovo knjižnico pobliže ogledal. Ko listaš po knjigah in člankih, so ob robu pogosto napisane številne pripombe in dopolnila. Tudi ob robu njegovih lastnih besedil je veliko pripomb: kako bi bilo mogoče kaj še lepše povedati ali dopolniti z dodatnimi podatki. Vztrajno je ustvarjal tudi potem, ko je bilo delo že ustvarjeno.

Ko sva sedela v foteljih in kramljala o preteklosti, je profesor pripovedoval o svojih bogatih spominih – pa ne samo o starih, ampak tudi o svežih. Ob marsikaterem mu je iskra spomina prižgala na obrazu nagajiv nasmeh, rekel pa ni nič. Spominjal se je, da je čebelaril v AŽ panjih, ki jih je bilo pri hiši do 50. Prevažali so jih na različ-

ne paše, na akacije v Prekmurje in na Primorsko, pa na žajbelj in žepek na Hrvaško. V zvezi s prevozi je največkrat omenjal Rojca. Tudi z Žnidaršičem sta vozila skupaj na gozdno pašo v Trnovski gozd. Spominjal se je, kako so po vojni sodelovali v čebelarstvu in snavali številne načrte za napredek čebelarstva, pri tem pa so se večkrat tudi možato sporekli. Najbolj pa je oživel ob spomenu na Čebelarški muzej v Radovljici. Zanj je nabiral eksponate, tako panje in različno čebelarstvo orodje, pa tudi knjige. Po svojih močeh se je trudil, da je muzej postal to, kar zdaj je: v ponos kraju in v poduk številnim obiskovalcem.

Lepo je videti slavljence tako vedrega in vpetega v vsakodnevna dogajanja. Z mislimi vedno pri čebelah. Ob jubileju mu slovenski čebelarji nazdravljamo in želimo predvsem zdravja.

*Janez Gregori*

## ŠKOFJELOŠKI ČEBELARJI V LETU 2000

V letu, ko je društvo praznovalo 95 let svojega obstoja, si je zadalo kar zajeten delovni program. Ob koncu minulega leta smo ugotovili, da smo program kljub zahtevnim nalogam skoraj v celoti uresničili. Na področju zdravstvenega varstva čebel smo izvedli zimsko zdravilne čebeljih družin proti varozi. Škoda je, da pri tem nismo bili popolnoma uspešni, saj nekateri čebelarji zdraviljenja niso dovolili.

Največ časa smo namenili izobraževanju članstva in pripravili naslednja predavanja:

– **Franc Šivic:** *Novosti v čebelarstvu in priprave na kongres Apimondie,*

– **Brane Kozinc:** *Čebelarjenje v 28-satnem panju,*  
– **Davor Dropolič:** *Pridobivanje cvetnega prahu in prodajna ter priprava za trg,*

– **Ludvik Božnar:** *Vzreja matic,*  
– **Francišek Medja:** *Praktičen prikaz zdravljenja čebel z mrazljivo kislino,*

– **Vojko Veber:** *Vrste in sajenje medovitih rastlin,*  
– **Jože Šnajder:** *Priprava medenega vina – medicine.*

Predavanj se je udeleževalo od 20 do 40 članov, udeležba pa bi bila lahko še boljša.

Aprila smo ob dnevu Zemlje za učence 6. razreda OŠ Cvetka Golarja pripravili čebelarški dan. Najprej smo jih na predavanju ob diapozitivih seznanili z življenjem čebel, potem pa so odšli k čebelnjakom, pri katerih so čebelarstvo delo spoznavali v praksi. Dva mlada začetnika smo napotili na tečaj k čebelarstemu mojstru g. Prezlju. Trije čebelarji so se udeležili zelo kakovostnega seminarja, ki je v organizaciji ČZS in domačega čebelarstva potekal v Komendi. V velikem številu smo se udeležili strokovnega srečanja slovenskih čebelarjev v Celju in odpovali na izlet v Prekmurje, o čemer smo že pisali.



Septembra smo pripravili praznovanje 95-letnice obstoja naše organizacije. Udeležilo se ga je približno petdeset čebelarjev, poleg njih pa tudi številni njihovi družinski člani. V povezavi z OŠ Cvetko Golar smo pripravili pester kulturni program. Predsednik društva Luka Jezeršek je v svojem govoru predstavil delovanje društva v vseh letih obstoja. Nekaterim zaslužnim čebelarjem smo podelili priznanja Janeza Janše III. in II. stopnje. Sledili so pozdravi podžupana občine g. Rupnika in predstavnikov okoliških čebelarstev. Na proslavi ob našem jubileju smo zelo pogrešali predstavnika Čebelarstva zveze Slovenije.

Še kaj bi lahko napisali, vendar bodi dovolj. Upajmo, da bo vsaj tako uspešno tudi to leto.

*Tajnik ČD Škofja Loka  
Tone Pogačnik*

## BREZ ČEBEL BO MANJ PRIDELKOV, ZATO JIH MORAMO OHRANITI

### V Čebelarstvo društvo Negova-Videm je vključenih 25 čebelarjev

Na rednem občnem zboru so se nedavno zbrali tudi člani Čebelarstva društva Negova-Videm, ki čebelarijo na območju krajevne skupnosti Negova in Spodnji Ivanci ter občine Sv. Jurij ob Ščavnici. Udeležilo se ga je 23 čebelarjev, poleg njih pa tudi gostje iz ČD Radenci in ČD Cerkevjak. Med gosti so bili tudi predsednik Zveze čebelarstev Murska Sobota Franc Pan-

ker, pospeševalec Veterinarskega zavoda Murska Sobota dr. Jože Matavž, župan občine Sv. Jurij ob Ščavnici Slavko Mihalič in direktor podjetja Radgonske gorice Franc Škrobar iz Gornje Radgone.

Čebelarji so pregledali delo društva v minulem letu in si zadali naloge za naprej. Kot ugotavljajo, čebelarstvu veliko škodo povzročajo sadjarji in vinogradniki,



Člani ČD Negova-Videm s priznanji. – Foto. L. Kramberger

predvsem zaradi škropljenja v cvet, ko so čebele na paši. Predsednik društva Jože Kramberger je posebej pohvalil podjetje Radgonske gorice, ki sproti obvešča čebelarje o škropljenju v vinogradih in sadovnjakih, poleg tega pa jih škropijo tedaj, kadar čebele niso na paši.

Med čebelarji zbuja veliko strahu zlasti novo sredstvo za varstvo rastlin, ki ga uporabljajo že za namakanje semen. Strakovnjaki ugotavljajo, da je varstvo rastlin te vrste smrtni udarec čebelarstvu. Na ta način so v Franciji dobesedno iztrebili čebele na velikem območju, zato so uporabo tega sredstva prepovedali. Pri nas pa smo ga šele začeli uporabljati! Ker uvoz raznovrstnih strupov pri nas ni urejen, se čebelarji bojijo, da bo odmrta celotna populacija čebel, to pa bi imelo tudi katastrofalne posledice za kmetijstvo. Kot je znano, čebele oprašijo kar 83 odstotkov žužkocvetnih rastlin. Brez čebel bo brez dvoma tudi pridelkov manj, zato jih moramo ohraniti.

Ob tej priložnosti so podelili priznanja posameznim čebelarjem in tistim, ki so zaslužni za ohranjanje in razvoj čebelarstva. Vsi nagrajenci si želijo, da bi se za čebelarjenje odločalo več mladih, zato naj bi na osnovnih šolah v Negovi in Sv. Juriju obudili nekoč že delujoča čebelarska krožka.

*Besedilo in slika Ludvik Kramberger*

## RAZPIS ZA XXIV. SREČANJE IN TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV

Srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev **bo v soboto, 5. maja 2001**, v dvojezični osnovni šoli Prosenjakovci. Prihod tekmovalnih ekip v osnovno šolo DOŠ Prosenjakovci predvidevamo od 9.00 do 9.30, tekmovanje pa se bo začelo ob deseti uri.

Mentorje čebelarskih krožkov prosimo, da pisno prijavijo tekmovalne ekipe na prijavnici, ki jo lahko naročite po elektronski pošti na naslov [cebelarska.zveza.slo@iol.net](mailto:cebelarska.zveza.slo@iol.net) ali pa jo prevzamete na sedežu Čebelarske zveze Slovenije, Cankarjeva 3, Ljubljana, najpozneje do 15. aprila.

Tekmovanje bo izvedeno na podlagi Pravilnika o državnem srečanju in tekmovanju mladih čebelarjev, ki je bil objavljen v četrti številki Slovenskega čebelarja 1998.

Za nižjo in srednjo stopnjo bodo vprašanja sestavljena na podlagi delovnega zvezka *Čebela se predstavi*, za višjo skupino pa bodo dopolnjena tudi s temami iz knjige *Od čebele do medu*.

Kdor se želi **prijaviti** na 2. Čebelarski tabor **«ČEBELKO 2001»**, ki bo v DOŠ Prosenjakovci od 25. do 31. junija naj pokliče na ČZS (tel. 01 – 421 79 40), da mu pošljemo prijavnico.

*Komisija za krožke pri ČZS*

### OCENJEVANJE NALOG NA DRŽAVNEM TEKMOVANJU V PROSENJAKOVCIH 5. MAJA 2001

Na sestanku komisije za krožke pri ČZ Slovenije, 28. 2. 2001, v Ljubljani, smo se dogovorili o podrobnostih ocenjevanja nalog na letošnjem tekmovanju mladih čebelarjev.

Pregledali smo vprašanja za državno tekmovanje, ki jih je pripravil član komisije dr. Jurij Senegačnik. Vsa vprašanja, ki dopuščajo različno razlago pravilnosti odgovorov, smo popravili in se dogovorili za podroben opis ocenjevanja.

Vprašanja v treh težavnostnih kategorijah bodo izbrana iz seznama 70 vprašanj za nižjo skupino, 80 vprašanj za srednjo skupino in 100 vprašanj za višjo skupino.

Za nižjo skupino bo izbranih 30 vprašanj, za srednjo 40 vprašanj in za višjo skupino 50 vprašanj. Vprašanja bo izbral dr. Jurij Senegačnik.

Možna so tudi vprašanja z drugačnim besedilom, vendar le v okviru tekmovalnega programa in ravni za ustrezno tekmovalno skupino iz 344 letos predloženih vprašanj, ki pa se ne razlikujejo od 351 vprašanj, ki so bila predložena lani. Zainteresirani mentorji so seznam vseh možnih vprašanj lahko dobili na Čebelarski zvezi.

Odgovore na vsa vprašanja je mogoče najti v knjigi *Čebela se predstavi*, za višjo skupino pa tudi v knjigi *Od čebele do medu* in v reviji *Slovenski čebelar*.

Vprašanja, ki imajo samo en pravi odgovor, so točkovana z eno točko, ob morebitnem nepravilnem odgovoru pa ni negativnih točk.

Vprašanje, pri katerem je možnih več pravih odgovorov, se točkuje z eno točko vsak pravi odgovor, vendar največ toliko, kolikor odgovorov je zahtevanih. Vsak nepravilen odgovor se točkuje z eno negativno točko. Če bi bilo negativnih odgovorov več kot pozitivnih, se pri tem vprašanju ne upošteva nobena točka, tako da je rezultat za to vprašanje 0.

**1. Primer:** Vprašanje zahteva tri odgovore. Tekmovalec je odgovoril dvakrat pravilno in dvakrat nepravilno. Rezultat sešteva dva plusova in dva minusova je 0.

**2. Primer:** Vprašanje daje možnost petih odgovorov. Tekmovalec je odgovoril trikrat pravilno in enkrat nepravilno. Rezultat treh plusov in enega minusa je 2.

Število pravih odgovorov na posamezno vprašanje ob vprašanjih na testnih polah ne bo označeno.

Vsem tekmovalcem želim pri nabiranju novega znanja obilo uspeha in dobro uvrstitev na tekmovanju.

*Predsednik komisije za krožke: Franc Prezelj*



# V spomin



## JOŽE VERBNJAK

Februarja lani nas je nenadoma zapustil naš dolgoletni in zvesti član, čebelar Jože Verbnjak z Brega pri Polzeli, rojen leta 1918. Čebelariti je začel leta 1953, vse od tedaj pa je v čebelarskem društvu opravil različne naloge, nekaj let tudi kot predsednik društva. Kot član gradbenega odbora je veliko pripomogel k zgraditvi čebelarskega doma na Polzeli. Čebelaril je z 20 družinami v AŽ panjih. Svoje znanje je posredoval tudi mlajšim čebelarjem, poleg tega pa je čebelarjem rad pomagal pri kuhanju voščin in izdelavi satnic.

Za vsestransko sodelovanje je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje ter posebno priznanje »zaslužni član Čebelarske zveze Spodnje Savinjske doline Žalec«. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Polzela



## ANDREJ ŠTIRN

V nekaj mesecih je v naše vrste že drugič posegla kruta smrt.

Januarja 2001 je nenadoma preminil naš dolgoletni član Andrej Štirn. Čebelaril je na Pšati pri Cerkljah. Čebelariti je začel leta 1947. Kot delavec in oče štirih otrok je pri čebelah našel razvedrilo, z delom v čebelnjaku pa je blažil tudi posledice druge svetovne vojne. Čebelaril je s 15-20 družinami. Za vestno delo pri čebelah je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje. S svojo hudomušnostjo je bil vedno prijeten in zanimiv sogovornik. Redno je sodeloval pri delu društva. Za delo s čebelami je navdušil tudi sina, tako da bo ta nadaljeval njegovo delo.

Dobrega prijatelja bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarsko društvo Cerklje

## FERDO MAZE

Na prelomu tisočletja smo se v Čebelarskem društvu Črna poslovili od dolgoletnega člana in našega prijatelja Ferda.

Rodil se je leta 1910. Čebelariti je začel že leta 1939 in vse od takrat je bil tudi član našega društva. Kar 30 let je bil dejaven v društvenih organih. Bil je gospodar, blagajnik ter član upravnega odbora, nadzornega odbora in častnega razsodišča. Da bi še več pripomogel k izboljšanju zdravja čebel, je opravil tudi tečaj za preglednika. Od leta 1994 je bil naš častni član. Za nesebično delo in zasluge na področju čebelarstva je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Člani ČD Črna smo mu za njegovo delo hvaležni. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Črna



## MILAN BRAČIČ

Nepričakovano je oktobra lani odšel iz naših vrst dolgoletni član naše družine Milan Bračič. Rodil se je leta 1936. Čebelaril je že od otroških let, saj je sprva pomagal očetu pri čebelarskih opravilih. Po napornem delu je čutil potrebo po sprostitvi, zato je vedno našel čas za svoje male ljubljence. V čebelarsko družino se je včlanil leta 1962 in bil eden izmed njenih najbolj dejavnih članov. Sodeloval je pri združevanju čebelarskih družin, pri graditvi društvenega čebelnjaka, ob praznovanju obletnic, še zlasti pa pri razvitu društvenega prapora. Član upravnega odbora je bil osem let, kar petnajst let, do leta 1991, je bil predsednik družine, potem pa je deloval v organih Čebelarske zveze Maribor.

Bil je velik ljubitelj narave, zato se je po upokojitvi ukvarjal z razmnoževanjem medovitih in okrasnih rastlin, ki jih je brezplačno delil čebelarjem in vsakomur, ki jih je želel saditi. Redno se je udeleževal predavanj in različnih čebelarskih srečanj. Svoje dolgoletne izkušnje je rad prenašal na mlade čebelarje. Čebelaril je v AŽ, nakladnih in Kirarjevih panjih. Na koncu je skrbel za 30 družin, v preteklosti pa je čebelaril celo s 130 družinami. Za svoje zasluge v čebelarstvu je prejel odličji Antona Janše II. in III. stopnje. Bil je vedno dobre volje in se je rad poveselil s prijatelji.

Od Milana smo se poslovili veliko prezgodaj. Od ljubljene prijatelja smo se na njegovi zadnji poti poslovili s čebelarskim praporom.

Čebelarska družina, Sv. Trojica-Lenart



## JOŽE MUŠIČ

Novembra 2000 je čebelarske vrste zapustil naš dolgoletni član Jože Mušič.

Rojen je bil na Spodnjem Brniku leta 1911. Pri ljudeh je bil znan kot dober in ugleden mizar in čebelar. S čebelami se je začel ukvarjati leta 1949. Takoj se je tudi vključil v tedanjo Čebelarsko družino Cerklje. Kljub obilici dela v mizarški delavnici je vedno našel čas za svoje ljubljence. Čebele je s tovarnjakom tudi prevažal na kostonje in hojevo pašo. Delaven je bil tudi v upravnem odboru čebelarske družine. Čeprav v zadnjem obdobju zaradi bolezni ni več čebelaril, je zelo rad obujal spomine na minule dobre in slabe letine pri čebelah.

Za delo v družini oziroma društvu je prejel vsa tri odličji Antona Janše.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Čebelarsko društvo Cerklje

# Medex

Vse lepe zgodbe iz čebeljega panja ....



**Z**a devetimi planeti  
se obsijana s soncem in mesecem vrti Zemlja.

Na enem najlepših predelov, ob morju in med visokimi gorami, leži deželica, kjer od pamtveka za zdravje skrbijo čebele. Marljivosti in pridnosti so se prebivalci naučili od teh dobrih živalic. Iz panjev, iz satovja priteka skrbno zbrano zdravje, ki mu rečejo med. Vse skrivnosti dobrega počutja so skrite v njem. Varuje pred boleznimi, krepi telo in bistri duha. V celem stvarstvu nismo našli tako čudodelnega zdravila, kot v tem zlatorumenem darilu narave.

Vsi cvetovi se leskečejo v naši dobri volji.

To povest bomo ponesli daleč ....

## PROAPIN - PROPOLIS

v tabletkah, kapljicah in razpršilu je naravni čebelji pridelek iz rastlinskih smol in čebeljih žlez. Deluje antibakterijsko, preprečuje in zdravi vnetja v ustni votlini, celi manjše odrgnine.

## APIKOMPLEKS

je matični mleček in naravni multivitaminski izdelek, ki harmonično deluje po vsem telesu in bistri duha.

## APISIRUP

lajša težave z dihalni in je učinkovit pri kašlu.



**medex**  
international, d.d.  
ljubljana, slovenija



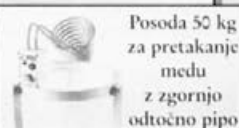
# IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Pri gotovinskem nakupu čebelarke opreme v vrednosti več kot 5.000 SIT, priznamo čebelarjem z veljavno člansko izkaznico 4% popust



Čebelarški jopič

Čebelarska obleka



Posoda 50 kg za pretakanje medu z zgornjo odtočno pipo



Najlonski filter



Kadilniki Inox

Kadilnik Vulkan

Dimak - trakovi za dimljenje (70 kosov)



Posoda za odkrivanje satja

NAROČENO BLAGO VAM LAHKO  
ODPOŠLJEMO S PAKETNO POŠTO

Delovni čas trgovine:

od ponedeljka do petka od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00; ob sobotah od 9.00 do 12.00

**LOGAR TRADE**, čebelarstvo, proizvodnja in trgovina, d.o.o.  
Zupanova 1, SI - 4208 Šenčur; tel.: 04 25 19 410, faks: 04 25 19 415  
e-pošta: logar-trade@siol.net, internet: www.logar-trade.si



**APIS M & D d.o.o.**  
**MARKO DEBEVEC**

**ČUŽA 7**

**1360 VRHNIKA**

**tel., faks: (01) 755 12 82**

*Odprto: ob delavnikih od 9.–12. in od 16.–18. ure, ob sobotah od 9.–12. ure*  
**PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH**  
**KUHA VOŠČIN IN TAKOJŠNJA MENJAVA VOŠČIN ZA SATNICE**

- IZDELUJEMO POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL, PO ŽELJI Z DODATKOM TERAPEVTSKIH SREDSTEV
- APNENOGEL · NOSEMAGEL · STIMULANS · VAROGEL
- NA DEBELO IN DROBNO PRODAJAMO VSO ČEBELARSKO OPREMO

**NAROČENO BLAGO POŠILJEMO TUDI PO HITRI PAKETNI POŠTI**

- Vse čebelarje in čebelarska društva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti. Vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 125 °C.
- Vosek odkupujemo po 600 do 700 SIT za kilogram.

**NOVO!**

**AŽ panji 10, 7 in 5 satni. Kakovostna izdelava po ugodni ceni.**

*PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC –*  
**ČEBELARSTVO DEBEVEC, APIS M & D d.o.o., VRHNIKA**

*Sprejemamo prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Konec maja in junija lahko pri nas dobite čebelje družine na petih in sedmih satih.*

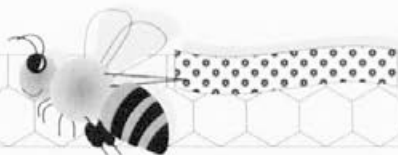
**– NOVO! –**

*PRVA POTUJOČA ČEBELARSKA TRGOVINA V SLOVENIJI*



**POZIMI IN SPOMLADI, KO ČEBELARSKA DRUŠTVA SKLICUJEJO OBČNE ZBORE, ORGANIZIRAMO STROKOVNA PREDAVANJA IN NAKUP ČEBELARSKE OPREME V POTUJOČI ČEBELARSKI TRGOVINI.**

# Mali oglasi



**KUPIM** roje v maju v okolici Ljubljane (do 40 km), ☎ 01 72 44 244.

**PRODAM** več čebeljih družin na 9 in 10 S – matice so mlade, letnik 2000, Čebelarstvo Švigelj, Kamnik pod Krimom 27, Preserje, ☎ 01 363 13 94, 041 202 621.

**PRODAM** 7 čebeljih družin, prazne 10, 11 in 7 S panje, avtoprikolico za 12 panjev in različno opremo, ☎ 02 588 80 40 – zvečer.

**PRODAM** prodam čebelnjak z naseljenimi čebelami v panjih 12/10 in 4/5 S in čebelarstvo opremo najboljšemu ponudniku, ☎ 04 531 24 85.

**UGODNO** prodam čebele na satju ter nove in rabljene naseljene panje, ☎ 02 578 10 54 po 19. uri.

**PRODAM** čebelje družine na 7 in 10 AŽ S – matice so lanske in označene – čebele so zdrave in veterinarsko pregledane – kupim rabljene AŽ 10 in 7 S, ☎ 01 786 33 98, 041 722 226.

**UGODNO** prodam močne čebelje družine na AŽ satju z maticami 2000, ☎ 07 496 83 30.

**PRODAM** TAM 2001 z zabojnikom in 36 naseljenimi AŽ panji ter nekaj posameznih naseljenih AŽ 10 S, ☎ 01 362 71 20.

**PRODAM** 20 čebeljih družin 10 in 7 S, Ameršek ☎ 041 961 766.

**PRODAM** čebelje družine na AŽ satju, ☎ 04 255 12 01.

**PRODAM** lipov les – grob razrez po želji, ☎ 03 563 91 01.

**PRODAM** čebelje družine na AŽ 10 ali 7 S lahko s panji ali brez, ☎ 01 723 32 54 po 20. uri.

**PRODAM** 65 družin na 9 in 10 AŽ S s panji ali brez in prevozni čebelnjak TAM 4500 – vozen, ☎ 07 307 39 35 – zvečer.

**PRODAM** močne čebelje družine z mladimi maticami na 9 in 10 AŽ S, ☎ 01 361 20 43.

**PRODAJAM** seme ajde, pakirano po 25 kg, ☎ 02 558 85 30.

**PRODAM** več zdravih, pregledanih močnih družin z mladimi maticami na 9 AŽ S, ☎ 04 510 93 93.

**PRODAM** več čebeljih družin, zdravih, pregledanih na 7 AŽ S, ☎ 01 564 73 63 – zvečer.

**PRODAM** 10 čebeljih družin na 9 in 10 AŽ S, ☎ 02 719 43 88.

**PRODAM** nove 7 in 10 S AŽ panje, izdelujem nakladne panje AŽ mere (Jurkovič), visoke podnice in satnike, ☎ 01 512 62 51.

**PRODAM** 15 čebeljih družin na 10 AŽ S in 15 družin na LR satih, ☎ 05 388 35 38.

**PRODAM** 20 čebeljih družin na AŽ 10 S konec aprila, ☎ 04 251 14 09.

**PRODAM** 80 čebeljih družin z AŽ 10 S panji, prevozni čebelnjak TAM 125T letnik 79 in večjo količino cvetličnega medu, ☎ 01 528 26 16, 041 853 412.

**PRODAM** 50 čebeljih družin na Spodnji Beli pri Predvoru, ☎ 041 647 427.

**PRODAM** prodam 5 čebeljih družin in električni topilnik za satje, ☎ 01 721 20 89.

**PRODAM** več čebeljih družin na 9 in 10 AŽ S, ☎ 01 755 12 31.

**PRODAM** več čebeljih družin na AŽ 10 S in kostonjev ter gozdni med, ☎ 01 568 65 20, 041 883 744.

**PRODAM** čebele na satju v aprilu in maju, ☎ 031 640 312.

**PRODAM** čebelje družine na 5, 7 in 10 S, ☎ 01 423 40 02.

**PRODAM** nekaj čebeljih družin na 10 AŽ S v aprilu, ☎ 05 757 21 83.

**PRODAM** 10 AŽ 10 S s čebelami, ☎ 05 627 56 98 – zvečer.

**PRODAM** čebelnjak – brunanico za 36 AŽ panjev, ☎ 03 161 78 10.

**PRODAM** 30 čebeljih družin v AŽ panjih, ☎ 05 628 46 59.

**PRODAM** več čebeljih družin na AŽ satju, ☎ 07 307 83 89.

**PRODAM** večje število čebeljih družin na AŽ 9 S in različne vrste medu, ☎ 02 740 25 66 – zvečer.

**PRODAM** 20 naseljenih nakladnih panjev in prazne AŽ, ☎ 07 492 02 88 – zvečer.

**PRODAM** čebele na AŽ satju po 20. aprilu, ☎ 01 425 96 56.

**PRODAM** pregledane čebelje družine na 5, 6, 7 in 10 S, ☎ 01 895 38 36.

**PRODAM** več čebeljih družin na 7 S, ☎ 01 723 54 30, ☎ 041 264 875.

**PRODAM** 2 prikolici za prevoz čebel (za 10 in 18 AŽ panjev), ☎ 02 546 11 44.

**ZARADI** bolezni prodam 6 zdravih družin na satju – cena po dogovoru, ☎ 03 568 84 15 – po 18. uri.

**PO UGODNI** ceni prodam nekaj na novo izdelanih prašilkov na 5 in 7 AŽ S – brez čebel, ☎ 01 427 26 32.

**PRODAM** čebelje družine na 5 in 7 S z mladimi maticami prodam, ☎ 01 724 20 26, 041 403 960.

**PRODAM** nekaj veterinarsko pregledanih družin na 7 in 10 AŽ S – matice so mlade, ☎ 01 256 72 50 – zvečer.

**PRODAM** 20 zdravih družin z mladimi maticami s panji ali brez na 7 ali 9 S, ☎ 01 541 61 64 – po 20. uri.

**POCENI** prodam čebelnjak 6 x 3 m na območju ČD Velike Lašče – gozdna paša, ☎ 01 507 89 35, 01 788 11 94 – po 20. uri.

**PRODAM** nekaj čebeljih družin, ☎ 01 839 11 84.

**PRODAM** čebelje družine brez panjev v 5 in 20 AŽ S ter LR, ☎ 041 409 395.

**PRODAM** rabljene panje AŽ 9 in 10 S nenaseljene, po dogovoru pa tudi naseljene, ter zelo uporaben čebelnjak (paviljonček) za 3 AŽ 10 S,

☎ 02 782 11 41, 041 692 032.

**PRODAM** trdo vezane letnike Slovenskega čebelarja od leta 1945 naprej in nerabljeno Seražinovo prešo s stojalom za izdelavo satnic – cena po dogovoru, ☎ 437 14 68.

**PRODAM** čebelje družine na 7 S AŽ zdravstveno pregledane, matice so bile vzrejene leta 2000, ☎ 041 515 004.

**PRODAM** družino na AŽ 9S in eno na AŽ 5S, ali pa dve na AŽ 5S, ☎ 05 30 26 068.

## Vzreja matic

### Čebelarstvo Kapun

Mirna 14, 9000 Murska Sobota  
GSM 041 882868

Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prevzem osebno ali po pošti.

- PRODAM petnajst naseljenih AŽ 10S in štiri naseljene petsatarje, ☎ 01 7239 332 po 14 uri,
- PRODAM 10 družin na AŽ 10 S, ☎ 04 – 204 67 37 in 031 542 903.
- PRODAM družine na AŽ satju ☎ 050 649 479 in 04 2523 299.
- PRODAM več močnih zdravih družin v 10 S AŽ panjih po 12.000 SIT, ☎ 041 584 509.
- PRODAM deset družin na AŽ 9S in 10S, ☎ 01 72 31 665 – popoldne.
- PRODAM več družin na 6 AŽ S, družina po 7.700 SIT, ☎ 05 769 00 18 – zvečer.
- PRODAM 10 družin na AŽ satju z mladimi selekcioniranimi maticami, ☎ 041 342 070.
- PRODAM več čebeljih družin na AŽ 10 S s panji ali brez in družine na satju AŽ 5 in 7 S, ☎ 02 46 17 539 po 20 uri.
- UGODNO PRODAM osem močnih družin na LR satju, ☎ 07 818 45 98 – zvečer.
- PRODAM tehtnico za pod panj, propolis in satnice, ☎ 05 783 52 87.
- PRODAM TAM 2000 s kontejnerjem in 28 panji čebel, ☎ 05 366 90 46.
- PRODAM čebelje družine na 10 in 7 AŽ satov, ☎ 01 – 36 51 536 vsak dan po 17 uri.
- PRODAM 40 družin na AŽ satju, ☎ 02 544 13 28 in 041 586 508.
- PRODAM več družin na 7 in 10 AŽ satih ter cvetlični in gozdni med, ☎ 041 606 013 in 02 542 1739.
- PRODAM 25 naseljenih AŽ panjev, ☎ 07 814 2228 – zvečer.
- PRODAM tri kontejnerje s 60, 54 in 46 panji AŽ (po 10.000 SIT naseljen panj) in do septembra registriran prevozni čebeljak TAM 6500, ☎ 041 530 688 ali 02 547 1441.
- PRODAM 10 naseljenih AŽ panjev na 10S. Čebele so zdrave in pregledane, ☎ 01 723 1299.
- PRODAM za nizko ceno prazen prevozni čebeljak OM Tigrotto za 66 AŽ panjev (atestiran a ni registriran), ☎ 041 431 514.
- PRODAM nekaj družin na 7 AŽ S, ☎ 04 513 1027.

## VZREJA MATIC

### PLEMENILNA POSTAJA »JOSIPA VERBIČA« V KAMNIŠKI BISTRICI

Čebelarstvo Kamnik obvešča vse čebelarje, da bo plemenilna postaja »Josipa Verbiča« v Kamniški Bistrici letos obratovala od maja do avgusta. Naročila za matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev, vzrejenih pod nadzorom KIS, sprejema vzrejevalec matic **Rado Pavlovič po telefonu št. 01 832 54 35, GSM: 041 820 432, E-mail:prado@s5.net.**

Čebelarstvo Kamnik

## CENE MEDU NA LJUBLJANSKI TRŽNICI

Cene medu na tržnici v Ljubljani so bile marca: hojev med 1.400 SIT, smrekov med 1.200 SIT, akacijev med 1.100 SIT, gozdni med 1.100 SIT, kostonjev med 1.100 SIT, cvetlični med 900 SIT, lipov med 1.000 do 1.200 SIT, škržatov med 800 SIT.

Pri čebelarjih na domu pa so cene medu od 800 do 1.100 SIT, odvisno od vrste medu.

Urednik



## JOŽE RIHAR s.p.

Čebelarstvo in izdelava čebelarске opreme

- Izdelujemo žične matične rešetke za vse vrste panjev, čebelarске lopatke, plastične odtočne pipe, lovilce rojev (lesice).
- Meljemo sladkor in izdelujemo sladkorne pogače po konkurenčnih cenah – prepričajte se!
- Pri nas dobite žico za žičenje, satnike (rogličene), testne mreže za lovljenje varoj, plastične razmike ...
- Izdelujemo satnice in kuhamo voščine.
- Izdelujemo plastična razstojšča za AŽ panje.

Prepričajte se o kakovosti in ugodnih cenah naših izdelkov. Čebelarška društva obveščamo, da po dogovoru lahko pridemo tudi k njim in jim ponudimo naše izdelke in storitve.

JOŽE RIHAR, Gabrje 42

1356 Dobrova – tel./faks: 01/364 11 06, GSM 031 135 19 64

## SEZNAM TRGOVIN, V KATERIH SO ČEBELARJI – IMETNIKI ČLANSKE IZKAZNICE – APRILA UPRAVIČENI DO POSEBNIH POPUSTOV PRI NAKUPIH

Ker se je Čebelarstva zveza Slovenije odpovedala dohodku od oglasov, ki jih objavljamo v reviji Slovenski čebelar, v korist čebelarjev članov, **lahko** vsi člani društev, ki prejemajo revijo Slovenski čebelar, **pri nakupih s posebno člansko izkaznico v čebelarskih in drugih trgovinah uveljavljajo do 10-odstotne popuste.**

Vse čebelarje in predvsem vodstva društev prosimo, da s to ugodnostjo, ki jo ČZS ponuja svojim članom, seznanijo vse nečlane in »družinske člane«.



### TRGOVINE S POPUSTI V MESECU APRILU:

1. APIS M & D, d.o.o., Čuža 7, VRHNIKA, daje imetnikom veljavne članske izkaznice 4-odstotni popust pri nakupu in gotovinskem plačilu čebelarske opreme v vrednosti več kot 5.000 SIT le na sedežu podjetja.
2. ČEBELARSKA ZVEZA MARIBOR, Tyrševa ul. 26, Maribor, daje imetnikom veljavne članske izkaznice 5-odstotni popust pri nakupu čebelarske opreme in drobnega pribora v vrednosti od 5.000 do 10.000 SIT in 10-odstotni popust pri nakupih v vrednosti več kot 10.001 SIT.
3. LOGAR TRADE, čebelarstvo, proizvodnja in trgovina d.o.o., Zupanova 1, 4208 Šenčur, daje imetnikom veljavne članske izkaznice 4-odstotni popust pri gotovinskem plačilu čebelarske opreme v vrednosti več kot 5.001 SIT le na sedežu podjetja.
4. MEDEX INTERNATIONAL, d.d., Linhartova 49a, LJUBLJANA, daje imetnikom veljavne članske izkaznice 5-odstotni popust pri nakupu čebelarske opreme v vrednosti do 9.999 SIT in 10-odstotni popust pri nakupih v vrednosti več kot 10.000 SIT.
5. JOŽE RIHAR, s. p., čebelarstvo in izdelava čebelarske opreme, Gabrje 42, DOBROVA, daje imetnikom veljavne članske izkaznice 4-odstotni popust pri nakupu v vrednosti več kot 5.000 SIT.
6. VELETRGOVINA VEMA eksport – import d.d., Tržaška cesta 65, MARIBOR, daje imetnikom veljavne članske izkaznice 5-odstotni popust za nakup v vrednosti od 5.000 do 10.000 SIT in 10-odstotni popust za nakupe v vrednosti več kot 10.001 SIT v prodajnih enotah Cash & Carry v trgovskem centru BDC, Tržaška 65, Maribor, na oddelkih čebelarske embalaže, gostinske in trgovske opreme, trgovine s tekstilom in galanterijo ter na oddelku Deteljica – darilni bazar.
7. ŠTAJERSKA ČEBELARSKA ZADRUGA CELJE – Prodajalna Čebelarna, Gosposka 3, 3000 Celje, daje imetnikom veljavne čebelarske izkaznice 3-odstotni popust pri nakupu repromateriala v vrednosti več kot 5.001 SIT in 5-odstotni popust pri nakupu v vrednosti več kot 20.000 SIT.
8. CERES d.o.o. – Trgovina Martjanci, Mirna 14, 9000 Murska Sobota, daje imetnikom veljavne čebelarske izkaznice 5-odstotni popust pri gotovinskem plačilu v vrednosti več kot 5000 SIT in 10-odstotni popust pri nakupu v vrednosti več kot 15.000 SIT.

Čebelarstva zveza Slovenije

### CERES d.o.o.

Mirna 14, 9000 Murska Sobota

TRGOVINA MARTJANCI

tel. 02 548 16 39, GSM 041 882 871

Po ugodnih cenah ponujamo ves čebelarski material. Imetnikom čebelarskih kartic omogočamo 5-odstoten popust pri gotovinskem plačilu v vrednosti več kot 5.000 SIT in 10-odstoten popust v vrednosti več kot 15.000 SIT.

Vsako drugo in četrto sredo v mesecu od 8. do 10. ure nasveti Jožeta MATAVŽA, dr. vet. med.

Po dogovoru dostavimo čebelarski material na dom oziroma na sedež ČD. Ob delavnikih je trgovina odprta od 8. do 16. ure, ob sobotah pa od 8. do 12. ure.

Se priporočamo!

**NOVO!**  
Specializirana trgovina  
z čebelarskim materialom

## POVERJENIKI ZA PASIŠČA

**ČD AJDOVŠČINA** – Pisne prijave za akacijevo pašo sprejemamo do 14. 4. na naslov: ČD Ajdovščina, Lavričeva 57, 5270 Ajdovščina. Pisne odgovore s pogoji vam bomo poslali najpozneje do 5. 5.

**OBČINA ŠEMPETER - VRTOJBA**, komisija za pasišča obvešča vse prevažalce, ki nameravajo pripeljati čebele na:

\* akacijevo pašo, da pošljejo pisno prijavo do 15. 4.;

\* škržatovo gozdno pašo, da pošljejo pisno prijavo do 15. 6.

Prijave pošljite na naslov: Občina Šempeter-Vrtojba, komisija za pasišča, ul. Goriške fronte 11, 5290 Šempeter pri Gorici.

**ČD ŠEMPETER** – pisne vloge za pasišča pošljite (**razen občine Šempeter - Vrtojba**) na naslov: Jože Praček, V. Vodopivca 7, 5294 Dornberk – za akacijevo pašo do 10. 4., za gozdno na škržatu do 10. 6., tel. 05 301 84 79.

**ČD A. ŽNIDARŠIČA – ILIRSKA BISTRICA** – pisne vloge za akacijevo pašo pošljite do 10. 5., za gozdno do 10. 6. na naslov: ČD A. Žnidaršiča, Kidričeva 22, 6250 Ilirska Bistrica (vloga naj vsebuje: naslov, št. panjev, prevozno sredstvo in zelen prostor).

**ČD SEŽANA** – za akacijevo pašo pisne prijave do 15. 4. na: ČD Sežana, Gregorčičeva 2, 6210 Sežana; Dolina Branice – Jože Fabjan, Kobdilj 54 b, 6222 Stanjel, tel. 05 769 02 44; območje Rodika – Rado Lukovec, Rodik 5 a, 6240 Kozina, tel. 05 680 27 67; Vremska dolina – Ivan Atelšek, Povir 4 a, 6210 Sežana, tel. 05 734 26 67.

**ČD ŽELEZNIKI – POVERJENIK** za smrekovo pašo je Matevž Rihtaršič, Dašnica 51, 4228 Železniki. Prijavo in dokumente mu pošljite do 10. maja 2001.

**ČD KOBILJE-DOBROVNIK** za pasišča akacije – za KOBILJE, Antolin Stanko, tel. 02 579 1245, za DOBROVNIK, Toplak Ernest, tel. 02 579 1026 in za področje STREHOVCI, Casar Ivan, tel. 02 579 1259.

**ČD MORAVSKE TOPLICE** – za akacijevo pašo pošljite prijavo do 25. aprila 2001 na naslov Čebelarstvo društvo Moravske toplice, Lešče 4, 9226 MORAVSKE TOPLICE.



## ŠTAJERSKA ČEBELARSKA ZADRUGA CELJE, z.o.o.

Prodajalna "ČEBELARNA"  
3000 CELJE, Gosposka 3  
Tel: (03) 544 17 23  
apis\_styria@hotmail.com

V trgovini lahko dobite ves čebelarški repromaterial:  
- panje, opremo, zaščitno opremo, hrano za čebele.

Odkupujemo vse čebelje pridelke po ugodnih cenah.  
Trgovina je odprta  
ob ponedeljkih, torkih, četrtek in petkih  
od 8. - 15. ure, ob sredah pa od 9. - 12. in od 15. - 18. ure.  
Odprta je tudi vsako prvo soboto v mesecu od 8. - 12. ure.

Se priporočamo !

Odkupujemo tudi  
ČEBELJE DRUŽINE  
za izvoz v EU !



Prve čebelje družine  
kranjske sivke,  
prodane po 70. letih v Francijo !  
s sodelovanjem Lojze in Remy Ivanec  
SC LA CARNIOLE  
www.apiphyt.com/carnica

*Ugodno – kozarci za med*

Firma

STENKO d.o.o.

Špruha 3 – TRZIN – ☎ 01 562 17 22

Čebelarjem ponujamo steklene kozarce po ugodnih cenah: 720 ml (grlo Ø 82 mm) po **25 SIT/kos**, 370 ml (grlo Ø 66 mm) po **21 SIT/kos**, pokrove, zlato lakirane, 0,82 mm po **11 SIT/kos** in 0,66 mm po **9 SIT/kos**.

Cene so brez DDV, po dogovoru naročeno blago tudi dostavimo.



Možnost naročanja prodajnih artiklov (po telefonu, faksu, e-pošti) po povzetju, na vaše stroške.

Genik plastičnih pierco satnikov s satnicami za nakladne panje in cenik plastičnih satnic

Naziv artikla	Cena SIT/kos	Cena z 10 % popustom SIT/kos *
veliki 1/1 satniki s satnicami - beli	550,00	495,00
veliki 1/1 satniki s satnicami - črni	550,00	495,00
velike 1/1 bele satnice	330,00	297,00
velike 1/1 črne satnice	330,00	297,00
malí 2/3 satniki s satnicami - beli	440,00	396,00
malí 2/3 satniki s satnicami - črni	440,00	396,00
male 2/3 bele satnice	300,00	270,00
male 2/3 črne satnice	300,00	270,00

v cenah je zajet 19 % DDV



**Velika izbira plastične, kartonske in steklene embalaže po ugodnih cenah**

## IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV



IDRIJSKA 10, 1360 VRHNIKA, TEL.: 01/755 13 17

GSM 041 420 200

## V ZALOGI:

- panji AŽ (9s, 10s, 12s)
- prašilčki (5s, 7s)
- lipovi satniki
- zaklade Debelak (9s, 10s)
- pitalniki Francič
- distančni vložki
- vehe za povezavo AŽ panjev
- trietažni AŽ (10 S)

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev.

**NOVO: Pri nakupu 10 panjev vam podarimo prašilček.**

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo -Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko- leta 1898. Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Cankarjeva 3, 1000 Ljubljana.

Tel.: tajništvo (01) 421 79 40, uredništvo: (01) 421 79 45 (Janez Mihelič, GSM: 040/209 004), faks: (01) 426 13 35, e-pošta: [cebelarska.zveza.slo@siol.net](mailto:cebelarska.zveza.slo@siol.net).

Izdajateljski svet: Lojze Peterle, Marjan Debelak, dipl. inž. arh., Janez Mihelič, univ. dipl. biol., dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar in dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Jože Babnik, inž. agr., dr. Jurij Senegačnik, doc. dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko - Rogelj, Marjan Debelak, univ. dipl. inž. arh., čebelarski mojster Franci Marolt in dr. Aleš Gregorc.

Glavni in odgovorni urednik: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2001 za nečlane je 7.200,00 SIT. Posamezna številka stane 600 SIT za člane oz. 650 SIT za nečlane skupaj z 8% DDV. Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar, je 6.000 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 50 SIT.

Reklamni oglasi: Cela barvna stran na ovitku 100.000 SIT, v sredini 60.000 SIT, pol strani 30.000 SIT, četrt strani 14.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10%, za 6- do 10-kratno objavo 20%, za letoletno objavo 30%.

Splošni oglasi po 50 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka žiroracuna pri APP v Ljubljani je: 50100-678-48636, davčna številka: 81079435.

Priloga za tisk: Prepress d.o.o., Ljubljana, tisk: Tiskarna Ljubljana d.d., Ljubljana.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak, dipl. inž. arh.

# ČEBELA

nenadomestljiva opravevalka



Plakat simbolno prikazuje nujnost čebel v naravi, saj so te drobne žuželke nenadomestljive opravevalke za ohranjanje naravnega ravnovesja. Samo čebele so tiste žuželke, ki nektar in cvetni prah zbirajo dalj časa na eni vrsti cvetov in na ta način zagotavljajo kakovostno opraveitev žužkocvetnih rastlin. Vrednost opraveivanja čebel, je približno desetkrat večja od vrednosti vseh

čebeljih pridelkov. Jabolko, ki ga dedek ponuja svojemu vnuku, simbolizira tudi skrb za zdravje mlade generacije in uživanje ekološko neoporečno pridelane hrane.

Zato previdno in premišljeno ravnajmo z vsemi kemičnimi pripravki v kmetijstvu za zaščito rastlin, saj z njimi lahko ogrozimo obstoj drobnih čebelic, a nenadomestljivih opraveivalk.

**ČZS sprejema naročila za plakat z napisom po vaši želji na tel. 01 - 421 79 40**

